

4 & 5 MEI FIETSROUTES

8 ROUTES LANGS VERSCHILLENDE
HERDENKINGSPLEKKEN IN HET WESTERKWARTIER

80 JAAR VRIJHEID

In 2025 is het 80 jaar geleden dat de Canadese troepen door het Westerkwartier trokken om ook hier een einde te maken aan de Duitse bezetting. Zij gaven ons daarmee onze vrijheid terug.

De littekens die de Tweede Wereldoorlog achterliet zijn 80 jaar later nog steeds tastbaar. Heel direct in families die dierbaren hebben verloren, omdat zij bijvoorbeeld om het leven zijn gebracht tijdens de Holocaust of zijn omgekomen door het oorlogsgeweld in Nederland of in voormalig Nederlands-Indië.

80 jaar vrijheid betekent ook dat er nog maar weinig Westerkwartierders in leven zijn die de Tweede Wereldoorlog bewust hebben meegemaakt. Iemand die tijdens de bevrijding 18 jaar was, is nu namelijk 98 jaar oud. Dat betekent dat de verhalen van deze oorlog nog maar door weinigen kunnen worden verteld. Nu deze generatie steeds verder verdwijnt, zijn de jongere generaties aan zet.

Het is belangrijk om die verhalen te blijven vertellen. Juist ook in deze roerige tijden moeten we ons blijven herinneren hoe verschrikkelijk oorlog is. En moeten we ons blijven realiseren dat het verwerken van de verschrikkingen van een oorlog meerdere generaties kan duren. Ook in onze Westerkwartierse samenleving zijn de sporen van de oorlog nog zichtbaar.

Dit boekje met fietsroutes langs oorlogsmonumenten, Stolpersteine en herdenkingsplaquettes, is een manier om samen deze verhalen te vertellen. Om te zorgen dat ze blijven voortleven, uit respect voor zij die hun leven lieten en als waarschuwing voor ons allen; opdat nooit weer.

Laten we samen op deze fietsroutes gedenken, maar ook vieren. Vieren dat we bevrijd zijn, vieren dat we in vrijheid kunnen leven. Met het besef dat we samen verantwoordelijk zijn om die vrijheid door te geven aan de generaties na ons.

Namens de gemeente Westerkwartier en de gezamenlijke 4 mei comités wensen wij je bijzondere tochten toe.

Tot slot willen we de makers van deze routes speciaal bedanken: Wiert van der Net, Annetta Burgler en Geert Kooiker.

Ard van der Tuuk,
Burgemeester gemeente Westerkwartier

Jan Willem Hesselink,
Voorzitter Gezamenlijke 4 mei comités Westerkwartier

WESTERKWARTIER

PRAKTISCHE INFORMATIE

Vrijheid gaat over gedenken, bezinnen en vieren. Met het verdwijnen van de generatie die de Tweede Wereldoorlog bewust heeft meegemaakt, is de urgentie om hun kennis en verhalen aan de volgende generaties over te dragen groter dan ooit. En daarmee ook het besef dat vrijheid niet vanzelfsprekend is.

Met deze routes kan je langs alle oorlogsmonumenten, Stolpersteine en QR-plaquettes in het Westerkwartier fietsen. De QR-codes kan je met je mobiele telefoon scannen. Je wordt dan doorgelinkt naar **wkregister.nl**. Op deze website krijgen de slachtoffers een gezicht dankzij eventuele foto's en wordt hun verhaal verteld.

In de routes zijn ook Stolpersteine opgenomen. Stolpersteine zijn geplaatst bij huizen waar mensen woonden die tijdens de oorlog zijn omgekomen. Op de Stolpersteine staat onder andere de naam van het slachtoffer, de geboortedatum en de overlijdensdatum.

Informatie over de Stolpersteine kan je, naast **wkregister.nl** vinden op:

stolpersteine.app

museumjoodsescholletje.nl

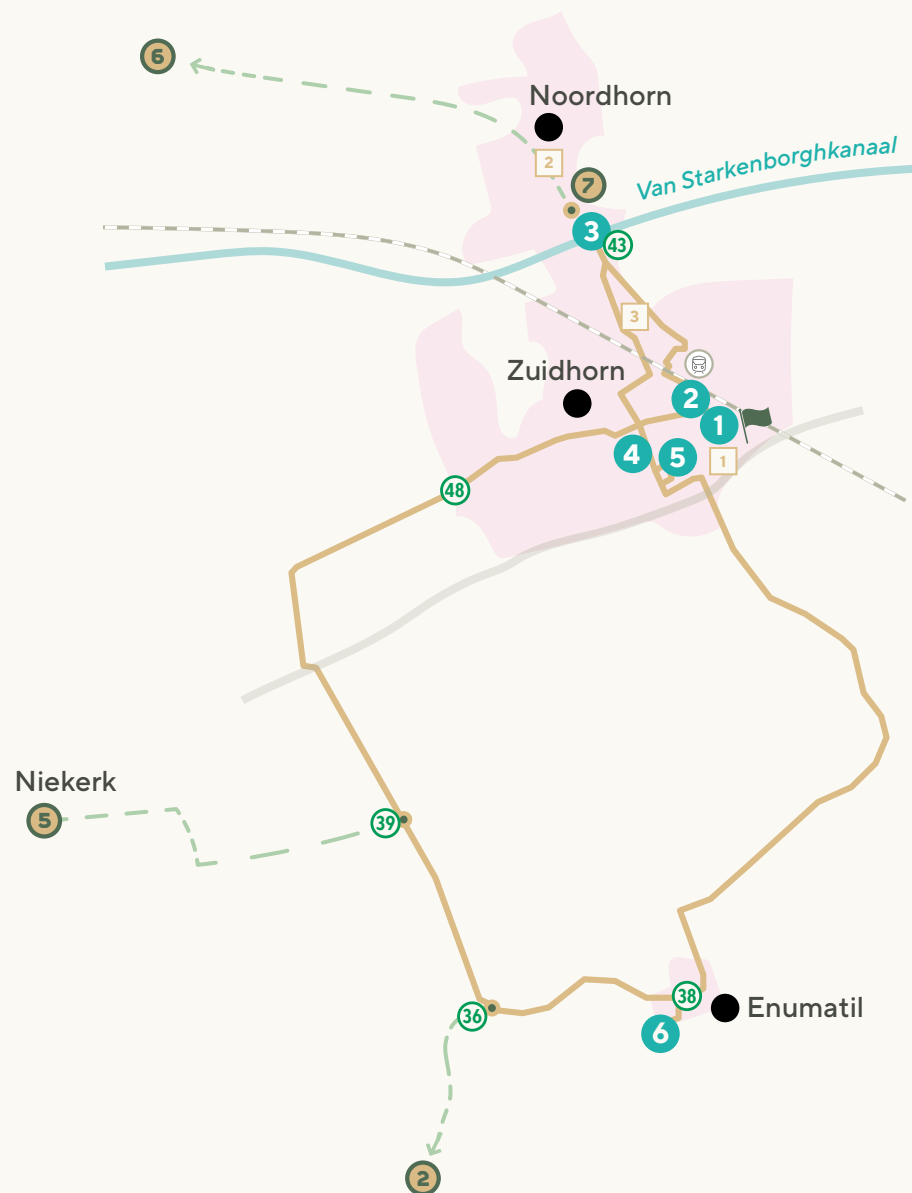
Tijdens de routes kom je ook langs een aantal 'markante plekken'. Dit zijn prachtige kerkjes, mooie borgen of natuurgebieden die de moeite waard zijn om even stil te blijven staan. Wil je meer plekken in het Westerkwartier ontdekken of zoek je een plek om een kop koffie te drinken? Kijk dan op **visitgoningen.nl/westerkwartier**

De acht verschillende fietsroutes zijn met verbindingsroutes aan elkaar gekoppeld. Daardoor is het mogelijk om meerdere fietsroutes met elkaar te combineren. Meer informatie over de verbindingsroutes vind je achter in dit boekje.

Op de routekaarten kom je langs verschillende herdenkingsplekken. Deze worden aangegeven met blauwe bolletjes. In de verdere beschrijvingen worden ze ook aangeduid met de symbolen hiernaast.

- ◆ herdenkingsplaquette
- Stolperstein
- monument
- woning
- ✚ graf

- Vertrekpunt
- Fietsroute
- Afslag naar verbinderoute
- Verbindingsroute
- Herdenkingsplek
- Fietsknooppunt
- Markante plek

ZUIDHORN - ENUMATIL

 VERTREKPUUNT: Parklaan / Wilhelminaplantsoen Zuidhorn

15,1KM

Deze route van Zuidhorn naar Enumatil en terug brengt je naar verschillende herdenkingsplekken, zoals plaquettes en een monument. Ook kom je langs een aantal markante plekken.

Op de kaart hiernaast staan alle herdenkingsplekken aangegeven. Meer informatie over deze locaties staat op de volgende pagina's. Daarna volgt een stap-voor-stap beschrijving van de hele route.

ROUTE

1

DE GAST - ZUIDHORN

1

MONUMENT IN HET WILHEMINAPLANTSOEN

Bij het monument staat een herdenkingsplaquette.

4

WONING ABRAHAM EN REBECCA VAN DER HAL - VAN DAM

Ter hoogte van het Cultureel Centrum vind je rechts van de weg een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan familie Van der Hal.

JAKOB STENEKES

Ter hoogte van het Cultureel Centrum vind je links van de weg een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Jakob Stenekes.

2

WILHEMINALAAN 7

Voor de Wilhelminalaan 7 staat een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Geert Walda.

5

SCHOOLSTRAAT 9ABC

Aan het hek van de Schoolstraat 11 hangt een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Jonas en Roosje Israëls.

3

DE RIEK SENNEMABRUG

Op de brugleuningen zijn herdenkingsplaquettes aangebracht ter nagedachtenis aan Riek Sennema. Zie ook informatie bij route 6.

6

WONING EBEL CROEZE

Aan de Lettelberterdijk 11 vind je een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Ebel Croeze.

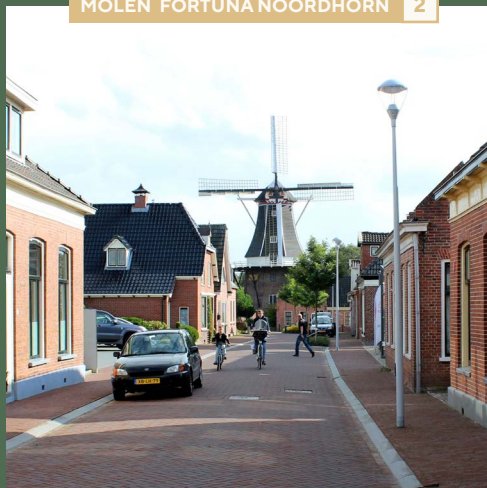
RAADHUIS ZUIDHORN 1

Dit gebouw diende ooit als gemeentehuis en is gebouwd in 1916, naar een ontwerp van Klaas Siekman, waarin neogotische elementen zijn te herkennen. De laatmiddeleeuwse Hoofdwacht aan de voet van de Martinitoren in de stad Groningen heeft model gestaan voor dit gebouw.

De Molen Fortuna in Noordhorn is een oude koren- en pelmolen. Een monument in het Groninger landschap. Wanneer de molen precies gebouwd werd is niet bekend, maar al voor 1774 werd er gesproken over een molen op deze plaats.

MOLEN FORTUNA NOORDHORN 2

DE GAST ZUIDHORN 3

De Gast is de naam van een straat in het dorp Zuidhorn. De Gast is een prachtige straat met bomen, villa's, rentenierswoningen en andere fraaie monumentale gebouwen zoals het voormalige belastingkantoor. De meeste gebouwen zijn neergezet aan het einde van de 19e eeuw en de eerste helft van de 20e eeuw.

Scan de QR-code voor de digitale routekaart. Hieronder staat de route stap-voor-stap beschreven. De blauwe bolletjes laten zien waar de herdenkingsplekken zijn.

- 1 Start bij het oorlogsmonument in het Wilhelminaplantsoen. ◆
- 2 Vanaf de Parklaan fiets je terug naar de Wilhelminalaan en sla je rechtsaf. Voor Wilhelminalaan 7 vind je de herdenkingsplaquette van Geert Walda. ◆
- Fiets daarna door over de Wilhelminalaan die overgaat in de Stationsweg.
- Sla bij het treinstation rechtsaf en steek de spoorbaan (voorzichtig) over.
- Fiets naar de Hooiweg, langs het gemeentehuis naar de rotonde.
- Op de rotonde neem je de derde afslag en fiets je verder over de Rijksstraatweg.
- 3 Fiets door tot de brug over het Van Starckenborghkanaal. 43 Op de brugleuningen zijn herdenkingsplaquettes aangebracht van Riek Sennema. ◆

→ VERBINDINGSROUTES NAAR:

Route 6 en Route 7

- Keer om vanaf de brug en fiets naar De Gast, via het monument "spoorbrug en verkeersbrug" (staat links in het grasveld).
- Blijf fietsen op De Gast en neem na de spoorwegovergang de eerste weg rechts, dit is de Hanckemalaan.
- Sla op de kruising met de Boslaan linksaf.
- 5 Op de kruising Boslaan, Frankrijkerlaan en Brilweg, fiets je rechtdoor naar de Jellemaweg. Ter hoogte van het Cultureel Centrum vind je rechts de herdenkingsplaquette van de familie Van der Hal en links de herdenkingsplaquette van Jakob Stenekes. ◆
- Wanneer je doorfietst ga je op de kruising met de Nieuwstraat en de Admiraal de Ruyterstraat rechtdoor.
- Sla bij de tweede straat linksaf, dit is de Kerkstraat.
- 6 De Kerkstraat gaat over in de Schoolstraat. Aan het hek van Schoolstraat 11 vind je de herdenkingsplaquette van Jonas en Roosje Israëls. ◆
- Sla wanneer je verder fietst linksaf naar het Marktpllein.

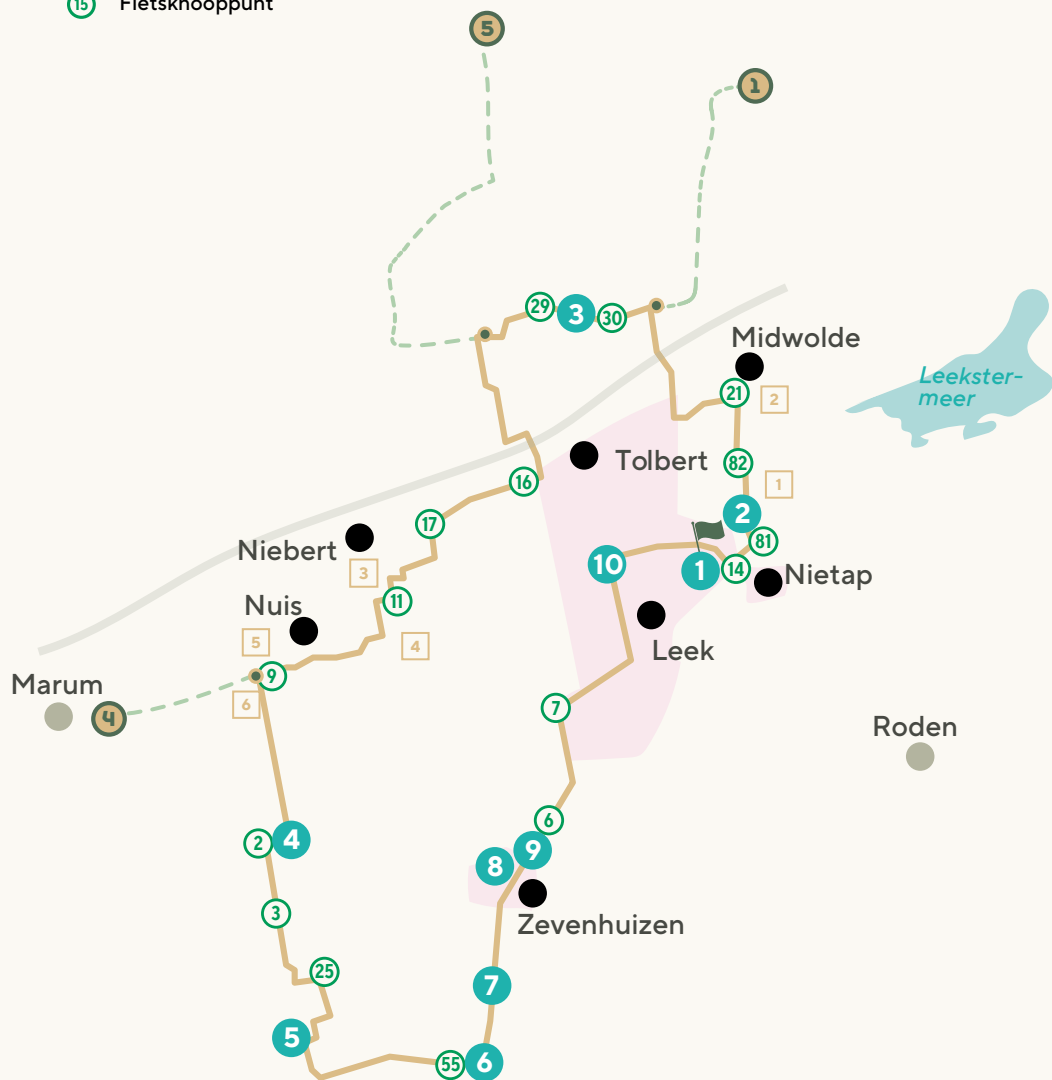
- Sla linksaf naar de Jellemaweg.
- Houd links aan en fiets verder over de Jellemaweg.
- Links zie je de witte Dorpskerk.
- Aan het einde van de Jellemaweg sla je rechtsaf naar de Klinckemalaan.
- Steek (voorzichtig!) de Provincialeweg (de N980) over en fiets over de Klinckemalaan.
- De Klinckemalaan gaat over in de Zuiderweg.
- Aan het eind van de weg sla je linksaf.
- Je fietst nu op het Hoendiep (Oostzijde) (N 978).
- Sla op de kruising Hoendiep, Westerdijk en Dorpsstraat rechtsaf (over de brug).
- 7 Sla bij huisnummer 25 linksaf. Dit is De Klap. Bij Lettelberterdijk 11 vind je de herdenkingsplaquette van Ebel Croeze. ◆
- Keer om en fiets terug. Aan het eind van de weg sla je linksaf naar de Dorpsstraat.
- Bij huisnummer 34 sla je rechtsaf naar de Fanerweg 36.

→ VERBINDINGSROUTES NAAR:

Route 2 en Route 5

- Aan het eind van de weg steek je (voorzichtig!) de Provincialeweg (N 980) over.
- Sla rechtsaf naar de Millinghaweg.
- Houd bij het Niekerkerdiep rechts aan. De Millinghaweg wordt dan ook Niekerkerdiep (zuidzijde).
- Steek de kruising met het Hoendiep over 48 en vervolg je weg over de Brilweg tot aan de kruising met de Boslaan en Jellemaweg.
- Fiets rechtdoor over de Frankrijkerlaan.
- Sla aan het einde van de weg rechtsaf en ga direct weer links.
- Je fietst nu op de Burgemeester de Vrieslaan.
- Ga aan het einde van de weg rechts, zodat je weer terug bent bij de Parklaan.

- Vertrekpunt
- Fietsroute
- Afslag naar verbindingroute
- Verbindingsroute
- Herdenkingsplek
- Markante plek
- Fietsknooppunt

LEEK - ZEVENHUIZEN

 VERTREKPUNT: Museum Het Joodse Schooltje, Samuel Leviestraat 10, Leek

31,9KM

Deze route Leek - Zevenhuizen brengt je naar verschillende herdenkingsplekken, zoals plaquettes, monumenten en Stolpersteine. Ook kom je langs een aantal markante plekken.

Op de kaart hiernaast staan alle plekken aangegeven. Meer informatie over deze locaties staat op de volgende pagina's. Daarna volgt een stap-voor-stap beschrijving van de hele route.

ROUTE

2

HET JOODSE SCHOOLTJE

MUSEUM HET JOODSE SCHOOLTJE

Voor het museum staat een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan alle Joodse inwoners van Leek die zijn weggevoerd en vermoord.

MONUMENT OP DE DAM

Vanwege een aantal onprettige voorvallen in Leek werd begin jaren '80 het 'Jongerencomité tegen Fascisme' opgericht. Vanuit dit comité werd een jaarlijkse dodenherdenking georganiseerd. Ook werd er geld ingezameld voor een monument, dat op 29 april 1988 werd onthuld.

STOLPERSTEINE LEEK

Stolpersteine zijn gedenksteden en nadrukkelijk geen grafstenen. Ze helpen ons om na te denken over het lot van slachtoffers rond en tijdens de Tweede Wereldoorlog. De Stolpersteine brengen hen opnieuw samen, als nagedachtenis aan de gezinnen die plotseling uit elkaar werden gerukt onder het nationaalsocialisme. Op verschillende plekken in Leek zijn Stolpersteine gelegd. In de inleiding van dit boekje staan een aantal websites waar je meer informatie kunt vinden over de slachtoffers.

Tijdens deze route kom je langs de volgende locaties waar Stolpersteine zijn gelegd:

- De Dam 11, 50 en 52
- 't Piepke 1 en 4
- Bosweg 4, 8 en 16
- Schreiershoek 13, 14 en 26

■ Naast deze Stolpersteine zijn er in het gebied nog meer aanwezig, namelijk:

Leek:

H.J. Smitsstraat 12
Midwolderweg 11
Samuel Leviestraat 33
Tolberterstraat 61
Thedemalaan, hoek met J.P. Santeeweg
Van Panhuyslaan 2
Wolveschans 8
Boveneind 47
Kerkweg 28, 31, 33 en 34

Oostwold:

Hoofdstraat 241

Zevenhuizen:

Bremerweg 14
Haspel Boven 11
Kokswijk 45

Jonkersvaart:

De Sluis

ANNE FRANKBOOM

Rechts in het gazon staat een plaquette bij de Anne Frankboom.

LANCASTER DV267

Vlak na Noorderweg 29 staat de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan de neergestorte Lancaster bommenwerper DV267.

STOLPERSTEIN ANTON DE MAN

Bij de sluis over de Jonkersvaart vind je de Stolperstein ter nagedachtenis aan Anton de Man. Bij de arrestatie van 2 NSB'ers op 13 april 1945 kwam hij op 22-jarige leeftijd om het leven.

5

VERZET IN ZEVENHUIZEN

Langs de Bremerweg vind je bij nummer 11 de herdenkingsplaquette 'Verzet in Zevenhuizen'.

6

MOORD OP DE HASPEL

Hier staat het oorlogsmonument 'Moord op de Haspel' dat is opgericht ter nagedachtenis aan 3 medeburgers die door de bezetter zijn gefusilleerd: Leo van Dongen, Dirk de Jonge en Ritze Vos.

7

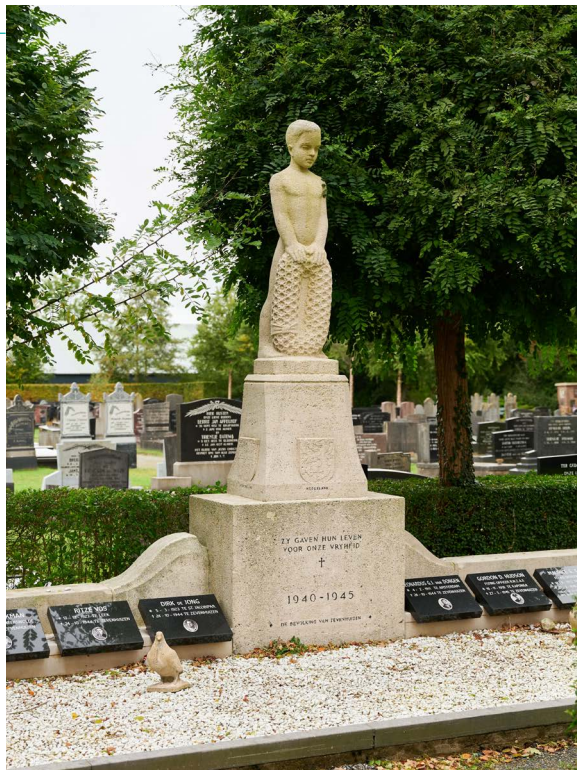
HAVILLAND MOSQUITO RV326

Langs de Oudestreek, net na Mechanisatiebedrijf Vos, vind je de herdenkingsplaquette voor het neergestorte vliegtuig Havilland Mosquito RV326.

8

ALGEMENE BEGRAAFPLAATS ZEVENHUIZEN

Als je wilt kan je een kleine omweg maken naar het oorlogsmonument op de Algemene begraafplaats in Zevenhuizen.

9

DE MELKSTAKING VAN 1943

Je vindt hier de herdenkingsplaquette 'De melkstaking 1943 en het gevolg hiervan'.

10

BRISTOL BLENHEIM BOMMENWERPER T2278

Recht voor je, aan de andere zijde van de rotonde, staat de herdenkingsplaquette van de vlucht van de Bristol Blenheim bommenwerper T2278.

HERDENKINGSPUNT TOLBERTERSTRAAT

Na een razzia tijdens de sjabbat van vrijdag 27 november 1942, werden 34 Joodse Leeksters opgepakt en een nacht gevangen gehouden in het voormalig gemeentehuis van Leek. Ze werden de volgende dag allemaal vanaf het tramstation in Leek weggevoerd naar Kamp Westerbork. Van de in totaal 62 weggevoerde Joodse inwoners van Leek, heeft slechts één persoon de Kampen overleefd.

MARKANTE PLEKKEN LEEK - ZEVENHUIZEN

BORG NIENOORD 1

Borg Nienoord staat op het gelijknamige landgoed in Leek en werd in 1525 gesticht door de familie Van Ewsum uit Middelstum. Bekende latere bewoners zijn leden van de familie Van Inn- Und Knyphausen. De borg biedt sinds 1958 huisvesting aan Museum Nienoord, met een unieke collectie rijtuigen van nationaal belang, en sinds 2014 ook aan Grand Café Borg Nienoord.

De oudste delen van deze kerk, het schip en het onderste deel van de toren, stammen uit de 12e eeuw. Aan de binnenkant van de kerk valt vooral het marmeren grafmonument op. Deze werd ontworpen door Rombout Verhulst voor Carel Hieronymus van Inn- Und Knyphausen en zijn echtgenote Anna van Ewsum (1665-1669).

KERK MIDWOLDE 2

In 1899 werd deze zeskante korenmolen gebouwd met onderdelen van een pelmolen uit Zandweer. De molen is de enige zeskante molen in de provincie Groningen en de hoogste zeskante molen van Nederland.

MOLEN NIEBERT 3

IWEMA STEENHUIS 4

Het Iwema Steenhuis in Niebert werd gebouwd rond 1400. Een steenhuis werd vaak gebouwd als veilig onderkomen met muren die meer dan een meter dik waren. De ingang bevond zich op de eerste verdieping. Veel steenhuizen zijn later uitgroeid tot borg. In het steenhuis is het ambachtelijke streekmuseum 't Steenhuus gevestigd.

KERK NUIS 5

Het kerkje in Nuis valt gelijk op door de kleuren en rijke versiering. De romanogotische kerk is aan het begin van de 13e eeuw opgetrokken uit rode bakstenen en ligt op een hoog punt van de Vredewolder zandrug.

COENDERSBORG 6

De Coendersborg is ontstaan uit de drie heerden (boerderijen) Fossema, Harckema en Heringa. Uiteindelijk kwamen de boerderijen in 1668 in het bezit van Ludolf Coender, raadsheer in Groningen.

Scan de QR-code voor de digitale routekaart. Hieronder staat de route stap-voor-stap beschreven. De blauwe bolletjes laten zien waar de herdenkingsplekken zijn.

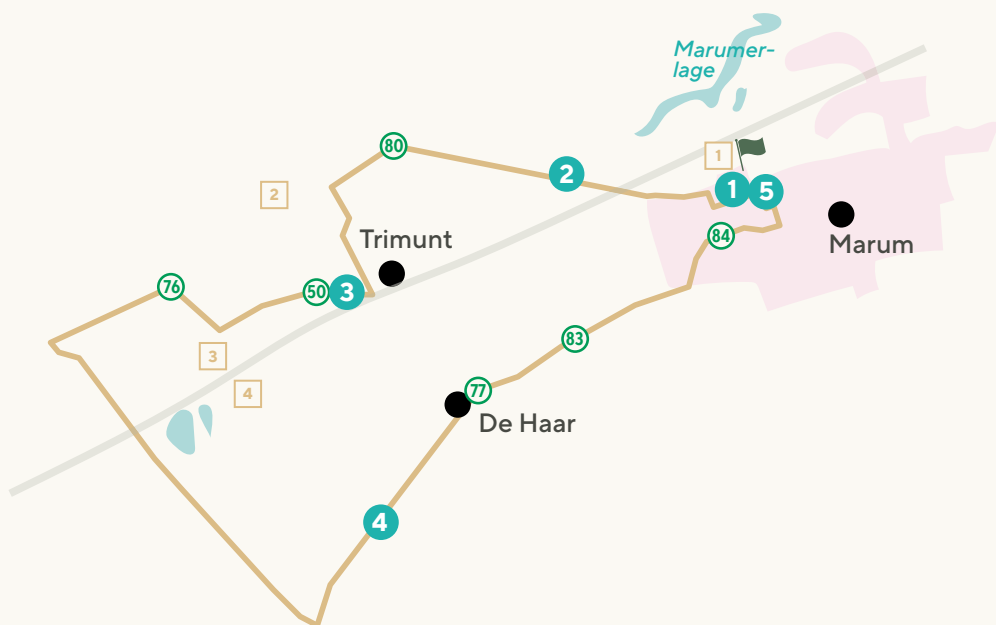
- 1 Vertrek vanaf het museum Het Joodse Schooltje in zuidwestelijke richting en sla na 50 meter linksaf. Je bent dan op De Dam. Voor het museum staat een herdenkingsplaquette en op De Dam staat het oorlogsmonument.
- Verlaat De Dam bij 14 en fiets rechtdoor de Bosweg op.
- 2 Sla na 81 linksaf de Nienoordsingel in en fiets richting de Borg Nienoord. Rechts in het gazon staat een plaquette bij de Anne Frankboom.
- Blijf op de Nienoordsingel tot de splitsing met de Hoofdstraat in Midwolde. Blijf bij 82 het fietspad volgen.
- Bij 21 sla je linksaf, je fietst dan op de Hoofdstraat.
- Steek de rotonde met de N372 over en ga rechts, de Oude Postweg op.
- Blijf op de Oude Postweg tot de splitsing met de Noorderweg. Kijk goed uit bij het oversteken van de rotondes bij de A7. Ga links op de splitsing met de Noorderweg.
- VERBINDINGSROUTE NAAR:
Route 1
- 3 Bij 30 en 29 (kruising met de Mensumaweg) blijf je rechtdoor fietsen. Na Noorderweg 29 staat de herdenkingsplaquette van de neergestorte Lancaster bommenwerper DV267.
- VERBINDINGSROUTE NAAR:
Route 5
- Na ongeveer 450 meter kom je op de kruising met de Hindrik de Haanweg. Sla hier linksaf.

- De Hindrik de Haanweg gaat over in het Schilligepad. Dit volg je tot het viaduct over de A7. Sla hier rechtsaf om de A7 over te steken. Je fietst nog op het Schilligepad, dit gaat over in de Oldebertweg.
- Hou op de kruising met de Hoofdstraat rechts aan, om vervolgens direct daarna rechtsaf te slaan. Je fietst nu op De Holm. Bij de splitsing met de Tobertervaart zie je 16. Je blijft op De Holm.
- Bij 17 sla je linksaf de Halbe Wiersemaweg op.
- Sla na ongeveer 400 meter, vlak voor 't Pad 29, rechtsaf. Je fietst dan op een schelpenpad ('t Pad).
- Blijf 't Pad volgen en sla linksaf wanneer je in Niebert bent. Je blijft op 't Pad en fietst richting 11.
- Op de splitsing met de Iwemalaan sla je linksaf. De Iwemalaan gaat later weer over in 't Pad.
- Bij 11 sla je rechtsaf. Je fietst voor het Iwema Steenhuis langs. Op de eerstvolgende splitsing ga je links, richting 9.
- Na ongeveer 450 meter sla je rechtsaf, je blijft op schelpenpad 't Pad. Nadat je over het bruggetje bent gefietst, blijf je rechtdoor fietsen. Direct na de boerderij op 't Pad 11b sla je linksaf. De boerderij heb je aan je linkerhand, je fietst op een schelpenpad richting 9.
- Aan het einde van het schelpenpad sla je linksaf naar de Jonkersweg, die overgaat in de Oudeweg. Je fietst richting 9.
- Je blijft op de Oudeweg, die nu weer een schelpenpad wordt.
- Na ongeveer 200 meter op het schelpenpad zie je aan je linkerhand Landbouw- en streekmuseum 't Rieuw. Passeer de parkeerplaats tot je bij 9 bent. Je staat nu voor de Coendersborg.
- VERBINDINGSROUTE NAAR:
Route 4
- Vanaf de Coenderborg ga je verder richting 2.
- Sla rechtsaf als je bij de Jonkersvaart bent.
- 4 Steek de sluis over. Bij de sluis ligt de Stolperstein van Anton de Man
- Fiets verder vanaf 2, in zuidelijke richting het Jonkertjespad op. Deze volg je tot de splitsing met de Oudewijk.
- Op de splitsing met de Oudewijk ga je rechtdoor. Fiets bij 3 het Bolmeer op.

- Na ongeveer 1200 meter sla je bij **(25)** rechtsaf. Daardoor blijf je op het Bolmeer. Ongeveer 500 meter verderop sla je rechtsaf, dit is nog steeds het Bolmeer.
- 5** Ga links op de splitsing met de Bremerweg. Voor de woning Bremerweg 11 staat de herdenkingsplaquette van "het verzet in Zevenhuizen".
- 6** Wanneer de Bremerweg overgaat in De Haspel komt je bij **(55)**. Fiets in westelijke richting (met Café Kajuiters aan je linkerhand) over De Haspel, richting de Oudestreek. Bij het monument staat de herdenkingsplaquette van "het drama op de Haspel".
- 7** Sla bij de Oudestreek linksaf. Langs de Oudestreek, net na Mechanisatiebedrijf Vos staat de herdenkingsplaquette voor het neergestorte vliegtuig Havilland Mosquito RV326.
- Steek na ongeveer 1 kilometer de Oudestreek over en fiets aan de stille zijde van het Wethouder Appelhofplantsoen.
- 8** Ga bij de rotonde rechtdoor. Je komt dan op de stille zijde van het Hoofddiep. Fiets richting **(6)**. Vanaf hier kun je ook fietsen naar de begraafplaats.
- 9** Op ongeveer 700 meter vanaf de rotonde Hoofddiep/Kokswijk zie je op Hoofddiep 12 aan je linkerhand De Houthal. Aan de gevel van De Houthal hangt de herdenkingsplaquette van "de melkstaking 1943".
- 10** Vanaf **(6)** fiets je naar **(7)**. Na ongeveer 1 kilometer kom je, direct na de sluis, op de Houtsingel. Ga rechts en vervolgens rechtdoor op de rotonde. Bij de rotonde (links) staat de herdenkingsplaquette voor de vlucht van de Bristol Blenheim bommenwerper T2278. Je fietst dan op het fietspad langs de Auwemalaan.
- Aan het einde van het fietspad steek je de Beetke van Rasquertstraat over, naar de stille zijde van de Auwemalaan. Hier blijf je ongeveer 500 meter fietsen, tot de rotonde met de Lindensteinlaan.
- Sla rechtsaf naar het fietspad langs de Lindensteinlaan. Volg het fietspad tot de volgende rotonde en neem de derde afslag naar de Euroweg.
- Neem bij de volgende rotonde de eerste afslag naar de Tolberterstraat en neem na huisnummer 63 de eerste weg rechts (Van Panhuyslaan). Aan de overkant staat het voormalig gemeentehuis.
- Ga op het kruispunt linksaf naar het Vredewoldplantsoen. Sla rechtsaf naar de Samuel Leviestraat. Na ongeveer 130 meter ben je weer bij Museum Het Joodse Schooltje.

- Vertrekpunt
- Fietsroute
- Herdenkingsplek
- Fietsknooppunt
- Markante plek

MARUM-TRIMUNT

 VERTREK PUNT: Romaanse Kerk, Noorderringweg 41, Marum

15,6KM

Deze route langs Marum en Trimunt brengt je naar verschillende herdenkingsplekken, zoals plaquettes en monumenten. Ook kom je langs een aantal markante plekken.

Op de kaart hiernaast staan alle herdenkingsplekken aangegeven. Meer informatie over deze locaties staat op de volgende pagina's. Daarna volgt een stap-voor-stap beschrijving van de hele route.

ROUTE

3

JILT DIJKSHEIDE

1 ◆

ROMAANSE KERK

Achter het toegangshek naar het kerkhof staat het oorlogsmonument. Links en rechts na het toegangshek staan twee plaquettes. Eén voor de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, de ander voor het einde van de Japanse bezetting in voormalig Nederlands-Indië.

2 ◆

PLAQUETTE NATUURPAD

Het monument aan de voormalige trambaan in Marum werd gemaakt ter nagedachtenis aan vijf Nederlanders die hier op 8 december 1944 door de Duitse bezetter werden gefusilleerd. Het was een vergelding van de Duitsers voor een aanslag van het verzet op een stoomtrein van de Nederlandse Tramweg Maatschappij, niet ver van deze plek. Er werden lukraak vijf gevangenen uit het Scholtenhuis in de stad Groningen gehaald, die ervan werden verdacht betrokken te zijn bij het verzet. Zij werden vervolgens in Marum om het leven gebracht.

3

BOS TRIMUNT

Naast de parkeerplaats voor het Bos Trimunt aan de linkerkant van de weg, begint een oprijlaan. Aan het einde van de oprijlaan bevindt zich de plek waar 16 onschuldige inwoners van De Haar op 3 mei 1943 werden gefusilleerd door de bezetter.

4 ◆

HERDENKINGSPLAQUETTES

HAARSTERWEG

De plaquettes vind je na ongeveer 750 meter rechts van het fietspad. De plaquettes zijn ter nagedachtenis aan Sibbele de Wal, Gert Jan Diertens en Frits van de Riet.

Na 450 meter aan de linkerkant van het fietspad zijn plaquettes ter nagedachtenis aan Eeuwe de Jong, Gerrit van der Vaart, Johannes Glas en Karst en Jan Doornbosch.

Na 300 meter rechts van het fietspad zijn plaquettes ter nagedachtenis aan Uitze, Jelle en Steven van der Wier.

Na 150 meter links van het fietspad zijn plaquettes ter nagedachtenis aan Andries, Dirk, Albert en Hendrik Hartholt en Berend Assies.

5 ◆

HERDENKINGSPLAQUETTE

NOORDERRINGWEG

Rechts van de weg voor de ingang van de zuivelfabriek, is een plaquette ter nagedachtenis aan Kornelis van der Meulen.

KERK MARUM

1

De kerk van Marum is een van de oudste bakstenen kerken in de provincie Groningen. Het oudste deel van de kerk, het koor, dateert uit de tweede helft van de 12e eeuw. Van de oorspronkelijk romaanse kerk is weinig bewaard gebleven.

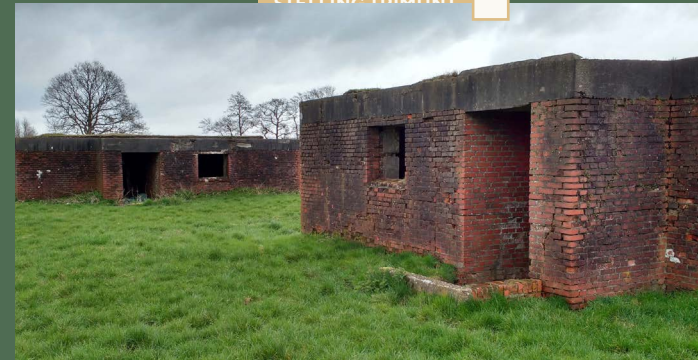
JILT DIJSHEIDE

2

Vlak bij Trimunt ligt de Jilt Dijksheide, het enige overgebleven heideveld in de regio. Hier vind je pingo's: ronde poelen die uit de laatste ijstijd stammen. Er leven onder andere kikkers, salamanders en watervogels. En met een beetje geluk sta je oog in oog met een Schotse hooglander of een landgeit. Deze dieren helpen namelijk om het gebied open te houden.

STELLING TRIMUNT

Op de heide bij Trimunt verrees in oorlogstijd een radar- en luisterpost, van waaruit Duitse jachtvliegtuigen werden aangestuurd om geallieerde bommenwerpers neer te halen.

NATUURGEBIED TRIMUNT

3

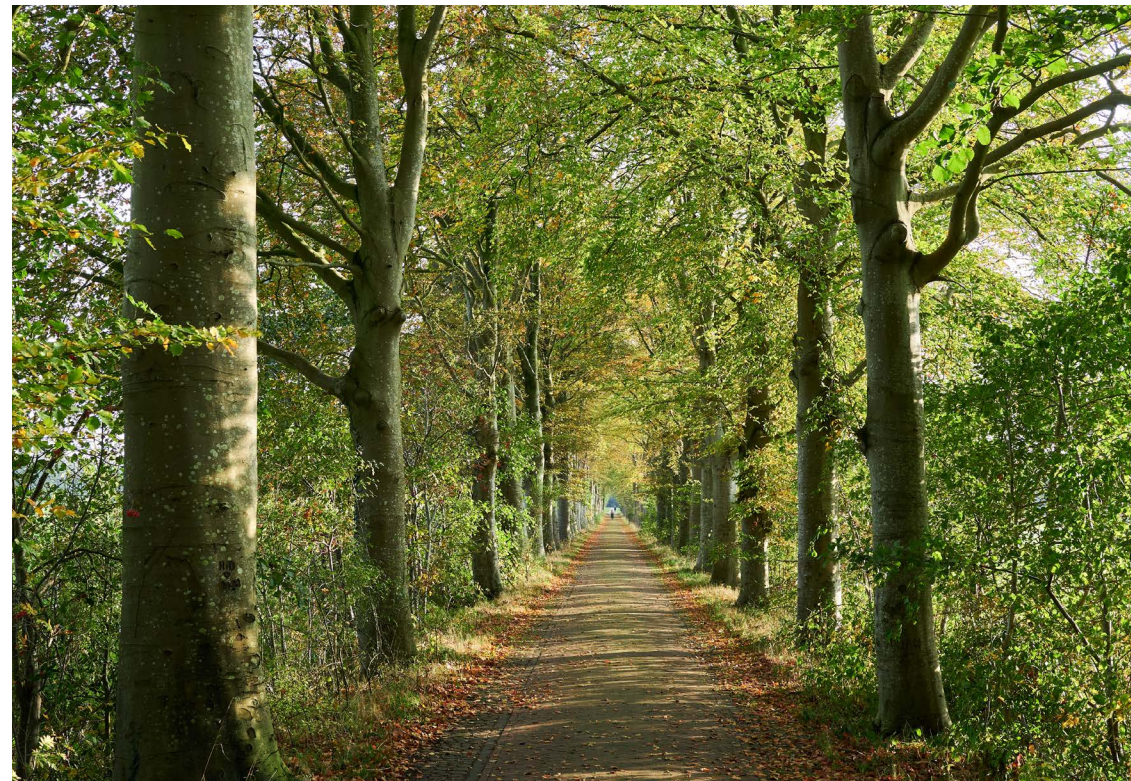
Trimunt is een begin vorige eeuw aangeplant bos met jonge inlandse eiken en grove dennen. Een leefgebied voor o.a. bosvogels en reeën. In het bos van Trimunt is een speelveld, ook lopen er wandelroutes door het bos.

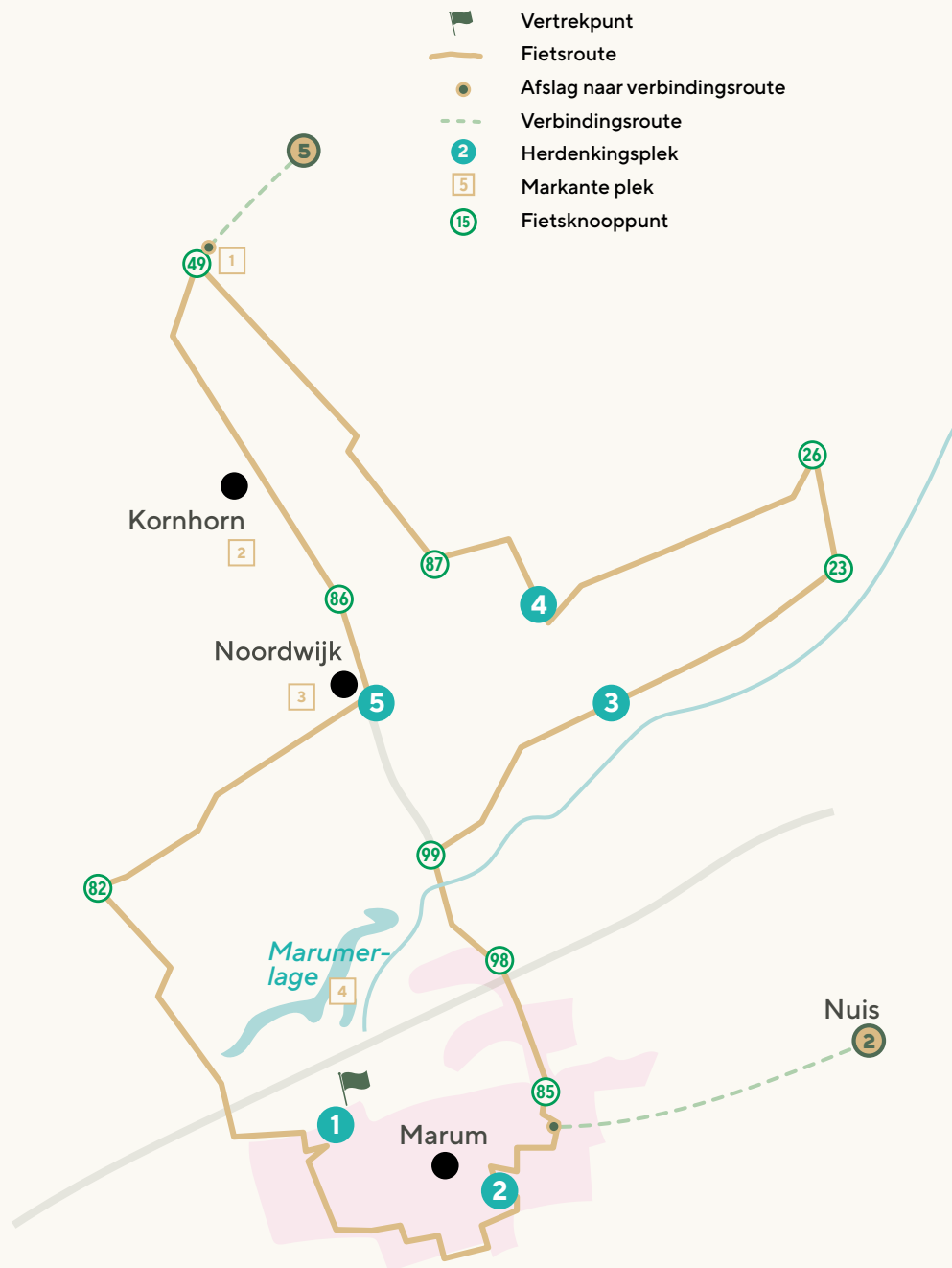
Scan de QR-code voor de digitale routekaart. Hieronder staat de route stap-voor-stap beschreven. De blauwe bolletjes laten zien waar de herdenkingsplekken zijn.

- 1** Vertrek vanaf de Romaanse Kerk. Links en rechts na het toegangshek staan twee herdenkingsplaquettes.
- Ga in westelijke richting de Noorderringweg op, met de Romaanse Kerk aan je rechterhand. Neem de eerste afslag rechts, naar de Lageweg.
- 2** Steek na 600 meter het kruispunt met de Verlengde Wilpsterweg over en ga verder op het Natuurpad. Hier staat de herdenkingsplaquette aan de voormalige trambaan.
- Sla na 2 kilometer op het kruispunt bij **(80)** linksaf, de Leidijk op.
- Ga na 500 meter linksaf het fietspad op richting Drachten, het fietspad maakt een flauwe bocht naar rechts.
- Sla zodra je na 500 meter bij de verharde weg aankomt linksaf en volg de Postdijk.
- 3** Neem op de driesprong, na 500 meter, de afslag rechts naar de Kloosterweg. Volg deze 1,5 kilometer langs **(50)**. Naast de parkeerplaats voor het Bos Trimunt aan de linkerkant van de weg, begint een oprijlaan. Aan het einde van de oprijlaan bevindt zich de plek waar 16 onschuldige inwoners van De Haar op 3 mei 1943 werden gefusilleerd door de bezetter.
- Sla bij de volgende driesprong bij **(76)** linksaf, de Leidijk op.
- Ga na 1 kilometer op de kruising linksaf naar de Scheiding.
- Volg het fietspad langs de Scheiding voor 3 kilometer, over het viaduct van de A7 naar Frieschepalen.
- 4** Sla aan het einde van de Scheiding linksaf op de driesprong naar de Haarsterweg. Aan de Haarsterweg staan 4 herdenkingsplaquettes ter nagedachtenis aan Sibbele de Wal, Gert Jan Diertens en Frits van de Riet.
- Ga na 2,2 kilometer rechtdoor bij **(77)** en volg de Haarsterweg.
- Ga na 800 meter bij **(83)** rechtdoor en volg de Haarsterweg richting **(84)**. Na 450 meter gaat de Haarsterweg over in de Hoornweg.

- Neem na 1,1 kilometer de afslag links de Sportlaan in.
- Sla na 150 meter linksaf en blijft de Sportlaan volgen. Sla na knooppunt 60 rechtsaf de Acacialaan in.
- 5** Sla aan het einde van de weg linksaf, de Noorderringweg in. Bij de ingang van de zuivelfabriek staat de plaquette ter nagedachtenis aan Kornelis van der Meulen.
- Na 300 meter ben je weer terug bij de Romaanse Kerk.

MARUM-NOORDWIJK

VERTREK PUNT: Romaanse Kerk, Noorderringweg 41, Marum

22,2KM

Deze route langs Marum en Noordwijk brengt je naar verschillende herdenkingsplekken, zoals plaquettes en monumenten. Ook kom je langs een aantal markante plekken.

Op de kaart hiernaast staan alle plekken aangegeven. Meer informatie over deze locaties staat op de volgende pagina's. Daarna volgt een stap-voor-stap beschrijving van de hele route.

ROUTE

4

BEGRAAFPLAATS MARUM

1

ROMAANSE KERK

Achter het toegangshek naar het kerkhof staat het oorlogsmonument. Links en rechts staan twee plaquettes. Eén voor de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, de ander voor het einde van de Japanse bezetting in voormalig Nederlands-Indië.

2

HERDENKINGSPLAQUETTE

Hier hangt de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Andries Sikkinga.

3

HERDENKINGSPLAQUETTE

BELDAM

Hier staat een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Sergeant Cass Waight.

4

HERDENKINGSPLAQUETTES

VERKAVELINGSWEG

Herdenkingsplaquette voor de neergestorte B-24 Liberator bommenwerper. Van de tien bemanningsleden kwamen drie bij de crash om het leven.

5

OORLOGSGRAF

Het graf van Cass (C.H.) Waight. Zie ook 3.

GEDENKSTEEN 1

IJje Wijkstra (ook IJe en Eije) (Doezum, 4 juli 1895 – Eindhoven, 6 juni 1941) werd bekend door een viervoudige doodslag op veldwachters die hij in 1929 pleegde in de Rottelaan (later Polmalaan genoemd), destijds behorend bij Doezum (later bij Kornhorn).

Het Curringerveld is een van de parels in het Westerkwartier. Het gebied is een uniek en oud cultuurlandschap, waarin de mens een grote hand heeft gehad. Het gebied is vrij toegankelijk met activiteiten en bezienswaardigheden als een poel, natuurspeelplaats en een insectenhotel.

CURRINGERVELD 2

KERK NOORDWIJK 3

De kerk van Noordwijk is een middeleeuws kerk. Tegenwoordig is dit een rijksmonument.

De hervormde kerk is een eenvoudige rechtgesloten zaalkerk in romanogotische stijl. De kerk is gebouwd van kloostermoppen op een opgeworpen kerkheuvel midden in het dorp, waarschijnlijk rond begin 14e eeuw.

MARUMERLAGE 4

Door het opnieuw aanleggen van het beekdal en het verplaatsen van grond, was er gelegenheid voor het aanleggen van stuwen en vispassages. Hierdoor is een moeras ontstaan, wat naast een fantastisch natuurgebied ook een plek voor waterberging is.

Scan de QR-code voor de digitale routekaart. Hieronder staat de route stap-voor-stap beschreven. De blauwe bolletjes laten zien waar de herdenkingsplekken zijn.

- 1 Vertrek vanaf de Romaanse Kerk. Links en rechts na het toegangshek staan twee plaquettes.
- Ga in westelijke richting de Noorderringweg op, met de Romaanse Kerk aan je rechterhand.
- Neem na 200 meter de tweede afslag links, de Marktstraat in.
- Steek na 250 meter het kruispunt over naar de Houtwal.
- Sla na 300 meter op het kruispunt linksaf de Alberdaweg op.
- Na ruim 1 kilometer kom je bij de rotonde. Volg rechtdoor de Alberdaweg. Negeer drie keer de zijweg naar links.
- Als de weg een flauwe bocht naar rechts maakt, sla linksaf (bij lantaarnpaal 1121) het Boereveld in en volg het verharde pad.
- 2 Volg het pad en steek drie keer een verharde weg over.
- Ga bij de tweede oversteek meteen links. Hier vindt u de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis van Andries Sikkinga.
- Volg het verharde pad tot het einde en sla rechtsaf het Malijksepad in.
- Ga aan het einde van het verharde deel van het Malijksepad (300 meter), linksaf naar de Alberdaweg.

→ VERBINDINGSROUTE NAAR:
Route 2

- Sla aan het einde van de Alberdaweg bij rechtsaf en volg de Wendtsteinweg tot de rotonde met de Kruisweg.
- Steek de rotonde over naar de Noorderweg.
- 3 Volg de Noorderweg 1,7 kilometer, onder het viaduct van de A7 door tot .
- Sla hier rechtsaf de Beldam op. Na 1,6 kilometer staat rechts van de weg de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis van Sergeant Cass Waight.

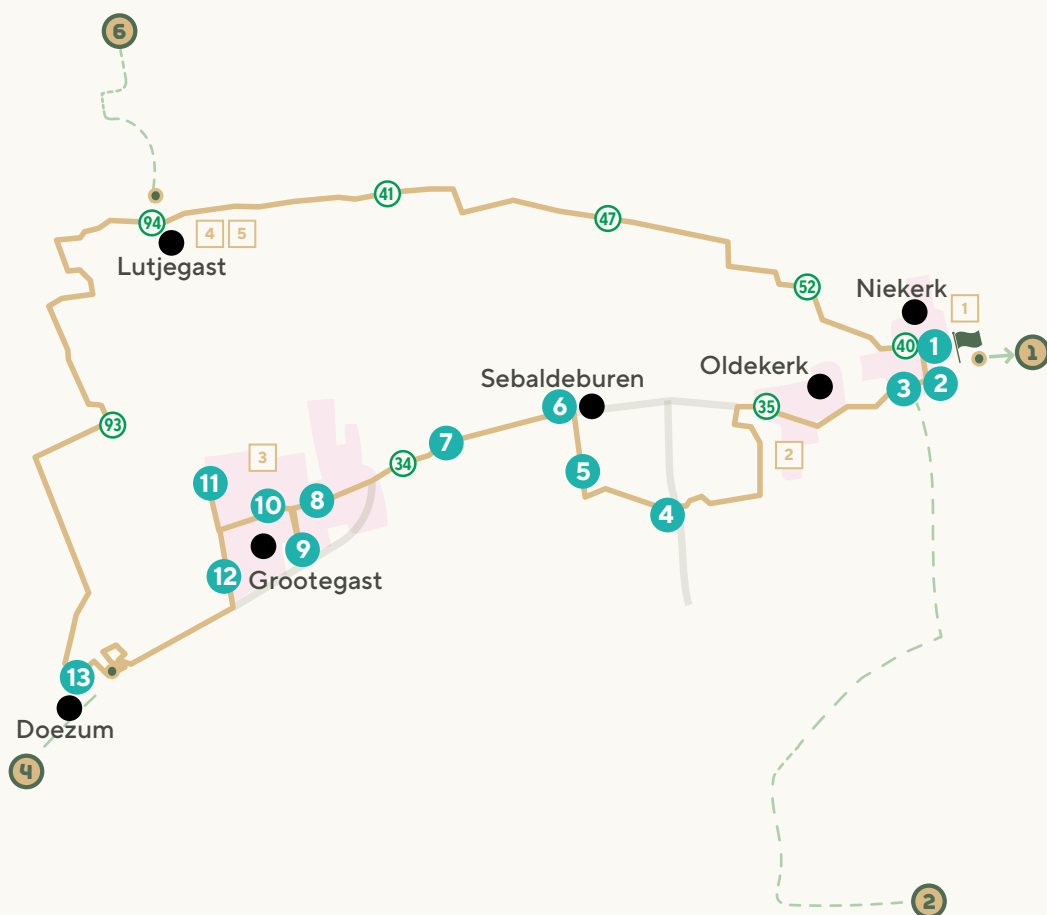
- Volg de Beldam ongeveer 4 kilometer vanaf en volg de bocht naar links van de Beldam bij knooppunt .
- Ga bij de driesprong bij links de Hooiweg op.
- 4 Volg de Hooiweg ongeveer 2 kilometer en ga dan rechts de Verkavelingsweg op. In de eerste flauwe bocht naar links vind je de herdenkingsplaquette voor de neergestorte B-24 Liberator bommenwerper.
- Volg de Verkavelingsweg tot het einde en ga dan links de Leidijk op.
- Sla de derde weg rechtsaf de Polmalaan in en volg deze tot het einde.
- Sla rechtsaf de Ipo Haaimaweg in en sla na 100 meter linksaf de Polmalaan in.
- Sla na 2,5 kilometer op de kruising linksaf en volg het fietspad langs de Provincialeweg.

→ VERBINDINGSROUTE NAAR:
Route 5

- 5 Blijf dit fietspad 3,2 kilometer volgen, tot je bij de kruising komt bij de kerk van Noordwijk. Op de begraafplaats is het graf van Cass Waight.
- Ga hier rechtsaf de Westerweg in en fiets verder.
- De Westerweg gaat over in de Heideweg. Ga na 700 meter bij de driesprong bij linksaf, naar de Zethuisterweg.
- Na ruim 1,5 kilometer kom je bij het einde van de Zethuisterweg.
- Sla bij de driesprong rechtsaf de Verlengde Wilpsterweg op.
- Ga na 300 meter linksaf naar de Lageweg.
- Na 500 meter kom je aan het einde van de Lageweg.
- Sla daar linksaf, de Noorderringweg op.
- Na 100 meter ben je weer terug bij de Romaanse Kerk.

- Vertrekpunt
- Fietsroute
- Afslag naar verbindingroute
- Verbindingsroute
- Herdenkingsplek
- Markante plek
- Fietsknooppunt

NIEKERK - GROOTEGAST

 VERTREK PUNT: Dorpshuis De Ronde, Niekerk

26,1KM

Deze route langs Niekerk en Grootegast brengt je naar vier oorlogsmonumenten en verschillende plaatsen waar slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog woonden.

Voor informatie over deze mensen, ga naar [wkregister.nl](https://www.wkregister.nl). Onder het kopje 'op de kaart' kan je daar de dorpen Niekerk, Doezum en Grootegast vinden.

Ook kom je langs een aantal markante plekken.

Op de kaart hiernaast staan alle plekken aangegeven. Meer informatie over deze locaties staat op de volgende pagina's. Daarna volgt een stap-voor-stap beschrijving van de hele route.

ROUTE

1

BLOEMERSMASTRAAT 7

Op dit adres woonde Cornelis Bellinga. Hij stond bekend als een 'felle anti-Nazi', verborg Joodse onderduikers en verspreidde illegale bladen zoals Trouw en De Vliegende Hollander. Na een mislukte poging van het verzet om NSB'er en SD informant Pier Nobach 'de duivel van het Westerkwartier' te doden, waarbij in plaats daarvan zijn zoon Herman gedood werd, werden er represailles getroffen: de Silbertanne acties. Daarbij kwamen veel mensen om het leven. Toen de SD op 13 november 1943 bij Bellinga kwam, dacht hij dat ze voor zijn zoon Willem kwamen, omdat hij niet naar Duitsland wilde om daar te werk te worden gesteld. Toen bleek dat ze voor Cornelis kwamen, probeerde hij zich te verstoppen in de slaapkamer. Daar werd hij door Oberscharführer Jendgens doodgeschoten. Er zijn nog kogelgaten te vinden in de kelder van het huis.

2

ALDRINGASTRAAT 15

Aan de Aldringastraat was tijdens de oorlog het gemeentehuis gevestigd. Martinus Ritzema, de burgemeester, woonde aan de Aldringastraat in 'Huize Irene'. Hij werd met negen anderen bij de Nije Drintsewei tussen Bakkeveen en Allardsoog geëxecuteerd.

3

BEGRAAFPLAATS

OLDEKERK - NIEKERK

Bij de ingang van de begraafplaats staat een oorlogsmonument.

4

KRUISING

MUNNIKEWEG - KUZEMERWEG

Hier woonde Gerrit Pieter Beukema. Op 31 oktober 1943 werd hij geliquideerd, als represaille voor de aanslag op de zoon van een NSB'er. Gerrit werd door een Silbertanne commando van huis gehaald en in de berm van de Munnikeweg onder Oldekerk doodgeschoten.

5

KERKWEG 17

Hier woonde Hendrik Mulder. Hij is geboren op 3 november 1910 in Rotterdam en woonde aan de Kerkweg 37 in Sebaldeburen.

Op 15 maart 1942 is hij, tegelijk met Doeke van Duinen, door de Sicherheitsdienst gearresteerd, vanwege het in bezit hebben van lectuur van Jehova's Getuigen. Hendrik Mulder wordt gevangen gezet in het Scholtenhuis (Groningen), daarna in Kamp Amersfoort. Later is hij overgebracht naar concentratiekamp Sachsenhausen in Oraniënburg (Duitsland). November 1944 belandt Hendrik Mulder in Bergen-Belsen (Duitsland), waar hij op 2 april 1945 officieel als vermist wordt gerapporteerd. Er is nooit meer iets van hem vernomen.

6

KERKWEG 23

Hier woonde Doeke van Duinen. Hij is geboren in Opende op 6 augustus 1900 en woonde aan de Kerkweg 23 in Sebaldeburen.

Doeke van Duinen en Hendrik Mulder worden op 15 maart 1942 door de Duitse Sicherheitsdienst gearresteerd omdat ze lectuur van Jehova's Getuigen in bezit hebben. Van Duinen zit in eerste instantie gevangen in Groningen (het Scholtenhuis), daarna in Kamp Amersfoort en later in concentratiekamp Sachsenhausen (Oranienburg, Duitsland), waar hij op 6 december 1942 is omgekomen.

7

HOEK VAN

PROVINCIALEWEG/KERKWEG

Op dit adres woonde Durk Boonstra, geboren op 31 augustus 1923 in Sebaldeburen. Hij was in 1944 ondergedoken bij een boer in Oldeberkoop. Door een zich aandienende 'onderduiker' wordt hij ver-raden en op 12 juli 1944 samen met een andere onderduiker gearresteerd. Durk wordt overgebracht naar Leeuwarden en daarna via Kamp Amersfoort naar con-centratiekamp Schwesing Engelsburg gebracht. Vanwege slechte omstandig-heden en verzorging is hij aan dysenterie overleden op 11 november 1944. Hij werd begraven in Husum en herbegraven op de oorlogsbegraafplaats in Loenen op 9 augustus 1960.

8

HOOFDSTRAAT 3

Hier woonde de familie Top. Een Sicher-heitsdienst-commando komt op een dag langs om zoon Piet te arresteren. Als va-der Hendrik Top weigert de verblijfplaats van zijn zoon bekend te maken, wordt hij in zijn bed doodgeschoten. Zoon Piet ontsnapt via de zolder en de branddeur over de koezolder.

9

KRUIISING

G.P. BEUKEMALAAN - PARKLAAN

Je vindt hier 2 oorlogsmonumenten.

- Indië monument Grootegast
- Oorlogsmonument Grootegast

10

HOOFDSTRAAT 155

Op dit adres woonde Lourens de Groot. Bij een overval op 10 juli 1944 door een knokploeg uit Noord-Drenthe op het gemeentehuis in Grootegast, werd de politiek betrouwbare Lourens gedood. Voor zover bekend had hij eigenlijk geen dienst, maar verving hij een NSB-poli-tieagent. De verzetslieden hadden het gemunt op distributiebinnen uit de kluis van het gemeentehuis. Twee van de overvallers deden zich voor als stel dat in ondertrouw ging. Ze werden verge-zeld door een aantal 'vrienden' die voor het gemeentehuis stonden te wachten. Toen het paar de secretarie binnen wilde gaan, deed De Groot ongewapend alsof hij ze tegen wilde houden. Daarbij werd hij neergeschoten. Na de schietpartij gingen de leden van de knokploeg er zonder buit vandoor.

11

LUTJEGASTERWEG 22

Hier woonde Fokke Gerrit de Vries, geboren op 11 februari 1912 in Opende. Hij sneuvelde als dienstplichtig soldaat in Delft op 11 mei 1940.

12

LANGEWEG 36

Hier woonde Albert van Ham. Hij werd in de avond van 1 december 1944 van huis opgehaald door landwachters in uniform en direct op de stoep van zijn woning met een nekschot gedood.

KERKPLEIN 9

Hier vind je het oorlogsmonument 'de Leeuw', ter nagedachtenis aan alle slachtoffers in Grootegast. De onthulling van het monument vond plaats op 8 juni 1954. Het werd ontworpen door beeldhouwer Rinus Meijer.

Naar aanleiding van een dreigbriefje van Anne Haan werd op 14 september 1944 een Duits commando samengesteld dat een bloedbad aanrichtte in Doezum met de volgende slachtoffers (ook van links naar rechts op de foto's):

RIENOLD TERPSTRA

Een boerenzoon uit Doezum. Hij werd omgebracht omdat hij een melklevering tegenhield die onderweg was naar de zuivelfabriek.

ALBERT KRIJTHE

Krijthe was lid van de LO-Grootegast en voorzag onderduikers van bonkaarten. Op 14 september 1944 om 22:00 uur traptten de Duitsers de achterdeur van zijn huis in. Terwijl Krijthe vanuit de achterkamer de gang in liep, werd hij in zijn knie en linkerslaap geschoten. Hij overleed ter plaatse. Krijthe werd begraven op de begraafplaats van Grootegast. Het commando reed vervolgens naar het huis van Berend Renkema, maar hij was niet thuis. Zij reden daarna door naar het huis van zijn halfbroer Lubbe Renkema.

LUBBE RENKEMA

Het gezin Renkema lag al in bed toen het in hun nachtrust werd gestoord door gebonk tegen ramen en deuren. Renkema kwam beneden en werd wonderwel niet geraakt door de schoten door de achterdeur. Een van de Duitsers klom vervol-

gens door het kapotte keukenraam en schoot Lubbe zeven kogels in zijn buik en benen. Hij overleed ter plekke. Lubbe Renkema werd begraven op de begraafplaats in Kornhorn. Het commando reed terug naar het huis van Berend Renkema en stak het in brand.

JAN PERA

Daarna reed het commando naar het huis van Jan Pera. Hij was geen lid van het verzet, maar was wel uitgesproken anti-Duits. In december 1941 was Pera wegens een huurgeschil met Pier Nobach over een perceel tot twintig maanden cel veroordeeld. Na vast te hebben gezeten in het Groningse Huis van Bewaring, gevangenissen in Leeuwarden, Utrecht en Scheveningen en Duitse gevangenisinrichtingen, keerde Pera begin augustus 1943 ziek terug naar huis. Die septemberavond werd Pera in mond, buik en bekken geschoten. Zwaargewond werd hij achtergelaten. Enkele dagen later overleed hij in een Gronings ziekenhuis. Pera werd begraven in Doezum.

MUSEUMPLEIN 3

In Grootegast vind je drie musea onder één dak. Het LEGiO Museum waar je alles kan vinden over de geschiedenis van het beroemde LEGO-steentje. In het Victory Museum 1940-1945 zijn diorama's, legervoertuigen en honderden voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog. In de Museumdrukkerij kan je in de geschiedenis van het ambachtelijke drukwerk duiken en zien hoe het was voor het computertijdperk zijn intrede deed.

KERK NIEKERK 1

De kerk van Niekerk is een van oorsprong romaans kerkgebouw uit de middeleeuwen. De kerk is opgetrokken uit baksteen en tufsteen en is een van de oudste van het Westerkwartier.

KUZEMERWEG 2

In het graslandgebied tussen Oldekerk en het voormalige kloosterterrein aan de Kuzemerweg, is een eendenkooi aangelegd. In het gebied is een kooikershuisje waar je informatie kan vinden en heerlijk kan picknicken.

ABEL TASMAN MUSEUM 4

Lutjegast is de geboorteplaats van de beroemde zeevaarder Abel Tasman. In het dorp is een klein museum. Met schilderijen en documenten wordt het leven van Tasman toegelicht.

KERK LUTJEGAST 5

Een zaalkerk met een aangebouwd dwarspand met toren, uit de 19e eeuw. Bij de bouw werd gebruik gemaakt van het sloopmateriaal van een eerdere kerk uit de middeleeuwen. Veel van het meubilair stamt ook uit de eerdere kerk. De toren met achzijdige spits heeft een klok uit 1948. De oudere klok, uit 1640 is in de oorlog door de Duitsers geroofd.

Scan de QR-code voor de digitale routekaart. Hieronder staat de route stap-voor-stap beschreven. De blauwe bolletjes laten zien waar de herdenkingsplekken zijn.

- 1 Start op de parkeerplaats bij 40 en fiets langs Bloemersmastraat 7. Op dit adres woonde Cornelis Bellinga. 🏠
- 2 Ga linksaf en fiets in zuidelijke richting, de Aldringastraat op. Fiets langs nummer 15. Martinus Ritzema, de burgemeester, woonde aan de Aldringastraat in 'Huize Irene'. 🏠
- 3 Na ongeveer een kilometer ligt de begraafplaats van Niekerk-Oldekerk aan je linkerkant. Hier staat het oorlogsmonument met QR-code. 📄
Sla vervolgens linksaf richting Oldekerk. Je fietst nu op de Smidshornerweg.
De Smidshornerweg gaat over in de Eekebuursterweg.
- VERBINDINGSROUTE NAAR:
Route 2
- Sla na 35 linksaf, net na Autobedrijf Renkema. Je komt op de Waterkuzemer.
Sla na 450 meter, net na de eendenkooi, rechtsaf.
Fiets de Waterkuzemer verder af, tot de kruising met de Kuzemerweg bij 24. Sla rechtsaf.
- 4 Blijf ook na het oversteken van de Munnikeweg (kijk goed uit) op de Kuzemerweg. Fiets langs het stuk land van de boerderij links. Hier woonde Gerrit Pieter Beukema. 🏠
Fiets verder over de Kuzemerweg, over het bruggetje.
Sla na ongeveer 500 meter rechtsaf naar de Kerkweg.
- 5 Fiets langs Kerkweg 17. Hier woonde Hendrik Mulder. 🏠
- 6 Fiets langs Kerkweg 23. Hier woonde Doeke van Duinen. 🏠
- 7 Fiets door tot de splitsing met de Provincialeweg en sla linksaf. Je fietst langs de Hervormde Kerk. Op de hoek van Provincialeweg / Kerkweg woonde Durk Boonstra. 🏠

- 8 De Provincialeweg gaat over in de Hoofdstraat. Blijf die volgen langs Hoofdstraat 3. Hier woonde de familie Top. 🏠
- 9 Fiets 34 voorbij en blijf op de Hoofdstraat. Sla in Grootegast rechtsaf. Dit is nog steeds de Hoofdstraat. Fiets langs nummer 109. Hier woonde Gerrit Pieter Beukema. 🏠
Fiets verder en sla na 200 meter linksaf, de G.P. Beukemalaan in. Aan de overkant van het grasveld nabij de kruising G.P. Beukemalaan - Parklaan staan twee oorlogsmonumenten. 📄
- 10 Fiets terug naar de Hoofdstraat, sla linksaf en ga verder op de Hoofdstraat. Je passeert nummer 155. Hier woonde Lourens de Groot. 🏠
- 11 Op de kruising van de Hoofdstraat met de Lutjegasterweg sla je rechtsaf richting Lutjegast. Je fietst langs nummer 18 en 24, en voormalig nummer 22. Hier woonde Fokke Gerrit de Vries. 🏠
Fiets terug over de Lutjegasterweg. Deze gaat over in de Langeweg.
- 12 Blijf deze volgen langs nummer 36. Hier woonde Albert van Ham. 🏠
Ga bij de Provincialeweg rechtsaf richting Doezum.
Neem in Doezum de eerste afslag rechts, naar de Krijthestraat.
Houd op de splitsing rechts aan en blijf de Krijthestraat volgen.
Sla na 400 meter linksaf de Terpstrastraat in, langs de Remmelt Booysschool.
Sla op de splitsing met de Krijthestraat rechtsaf.
Sla op de Provincialeweg rechtsaf en blijf deze volgen.
Na ongeveer 100 meter ga je rechtsaf de Perastraat in.

→ VERBINDINGSROUTE NAAR:

Route 4

Ga aan het einde van de weg linksaf, de Renkemastraat in.

13 Ga aan het einde links, de Eesterweg op. *Op het Kerkplein staat het oorlogsmonument.* 🏰

Keer om en fiets in noordwestelijke richting op de Eesterweg.

Sla na ongeveer 2 kilometer rechtsaf, naar de Bombay.

Sla bij 93 linksaf, het Pier Vlasmanpad op.

Sla na ongeveer 400 meter linksaf, je fietst nu op de Mieden.

Sla op de splitsing met 94 rechtsaf, naar de Abel Tasmanweg.

→ VERBINDINGSROUTE NAAR:

Route 6

Blijf bij 41 de weg volgen. De Abel Tasmanweg gaat over in de Westerzand.

Volg de route van 47. Steek de Woldweg (N388) over (voorzichtig). Je komt op de Zandumerweg.

Houd bij 52 links aan, je blijft op de Zandumerweg.

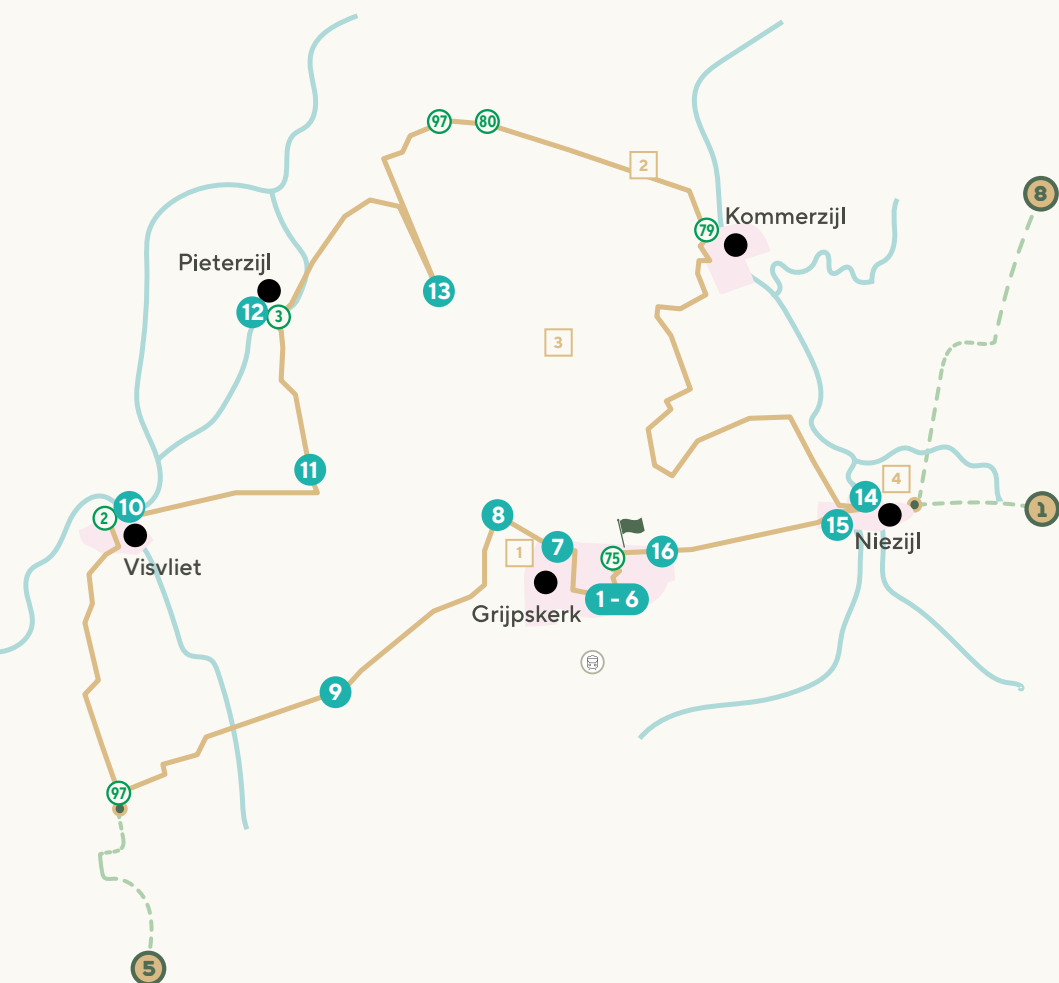
Aan het eind van de Zandumerweg kom je op de splitsing met de Aldringastraat bij 40.

→ VERBINDINGSROUTE NAAR:

Route 1

- Vertrekpunt
- Fietsroute
- Afslag naar verbindingroute
- Verbindingsroute
- Herdenkingsplek
- Markante plek
- Fietsknooppunt

GRIJPSKERK

 VERTREK PUNT: Fietsknooppunt 75, Grijpskerk

26,1KM

ROUTE

6

Deze route langs Grijpskerk en omstreken brengt je naar oorlogsmonumenten, Stolpersteine en verschillende plaatsen waar slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog woonden. Voor informatie over deze mensen, ga naar wkregister.nl. Onder het kopje 'op de kaart' kun je daar de dorpen Grijpskerk, Visvliet, Pieterzijl en Niezijl vinden. Ook kom je langs een aantal markante plekken. Op de kaart hiernaast staan alle plekken aangegeven. Meer informatie over deze locaties staat op de volgende pagina's. Daarna volgt een stap-voor-stap beschrijving van de hele route.

OUDHEIDKAMER VISVLIET

1

OORLOGSMONUMENT

ALGEMENE BEGRAAFPLAATS

De betekenis van dit gedenkteken werd door de ontwerper, ir. J. Boersma, als volgt omschreven: "Bij de jaarlijkse herdenking op 4 mei herinnert de klok de bevolking eraan dat de zo duur gekochte vrijheid niet onnadenkend aanvaard mag worden."

2

STATIONSSTRAAT 20

Hier woonde David Gans met zijn vrouw Rosetta. Het echtpaar had twee dochters, die beiden in 1942 trouwden. Allegonda trouwde op 13 mei 1942 met Abraham Denneboom uit Roden: zij waren het laatste Joodse paar dat tijdens de oorlog in de gemeente Grijpskerk in het huwelijk trad. Allegonda ging met haar man in Leek wonen. Elly trouwde op 28 augustus 1942 met Moos de Beer, en verhuisde naar Groningen. David werd op 6 februari 1943 plotseling gearresteerd, toen ze op het punt stonden om onder te duiken. Vermoedelijk was er verraad in het spel. Op 10 maart 1943 kreeg de politie van Grootegast de opdracht om de nog in Grijpskerk wonende Joden uit hun woningen te halen. De politiemannen weigerden, waarna ze gevangen werden gezet. Op 13 maart 1943 reden overvalwagens Grijpskerk

binnen en werden de Joden die nog over waren alsnog weggehaald. Onder hen ook Rosetta. De hele groep werd naar Kamp Westerbork gestuurd, waar Rosetta haar David terugvond. Samen gingen ze op 17 maart op transport naar Sobibor. Hun dochters wisten wel een onderduikadres te vinden. Hun echtgenoten waren al in de zomer van 1942 naar Kamp Westerbork vertrokken, maar Elly en Allegonda lieten het niet zo ver komen. Dankzij de hulp van de Rodense politiemann Heimans, zelf gehuwd met een Joodse vrouw, konden de beide zussen onderduiken, samen met Henrietta Frederika Polak-van Beets uit Leek. Begin 1943 werd er plek gevonden bij landbouwer Kruier aan de weg naar Leutingewolde. Toen het hier te gevaarlijk werd, verhuisden de drie naar de watermolen van S. van der Heide aan het Leekstermeer. Heimans en zijn vrouw Joëlla waren toen al gearresteerd.

3

KASTANJELAAN 13

Hier woonden de verzetsstrijders Hindrik en Willem Gerrit van Dijk. Hindrik van Dijk werd gefusilleerd in Norg op 8 april 1945. Hij was werkzaam bij de Laagspanningsnetten. Als verzetswerker bij de groep Radersma, later van Dijk. Van Dijk zorgde ervoor dat het bevolkingsregister onderdook in het transformatorhuisje aan de Bosscherweg, samen met politie Middel. Van Dijk gaf ook informatie door aan de geallieerden betreffende de ligging van de sluis Gaarkeuken. Hij zorgde voor verspreiding van gedropte wapens. (Dropping Bakkeveen). Volgens zoon Van Dijk kwamen ze toen het bevolkingsregister onderdook ook

in het bezit van blanco persoonsbewijzen. Burgemeester Van de Nadort 'had vergeten de deur van de kluis te sluiten'. Volgens zijn zeggen heeft een van de zonen Boonstra hen wel zien lopen. Ook waren ze in het bezit van stempels van het Gewestelijk Arbeidsbureau en hadden ze een typemachine met eenzelfde lettertype. Hindrik van Dijk had contacten met de belangrijke verzetsgroep 'Roel' en zocht in Grijpskerk met succes nieuwe mensen voor de werkzaamheden van deze groep, die zich bezighield met het zoeken van huisvesting voor onderduikers, het verstrekken van valse persoonsbewijzen en bonkaarten etc. Van Dijk deed ook mee aan het verbergen van de persoonsgegevens.

4

JONKERSLAAN 25

Hier woonde Hotze Pieter de Jong. Hij is gefusilleerd op 8 april 1945 in Norg. Hij was onderwijzer aan de OLS van Grijpskerk, klas 5 en 6. De Jong werkte mee in de verzetsgroep van Van Dijk. Hij was ondergedoken in Grijpskerk, werd ziek ging thuis slapen, gezien door de NSB (Grijpskerker), opgepakt en gevangen gezet in Het Scholtenhuis.

5

HOEK JONKERSLAAN/HERESTR.

Hier woonde de familie Van Weerden. Ze hadden een manufacturenzaak. Het gezin bestond uit vader, moeder, 3 dochters en 1 zoon. Vanuit hun huis werden veel verzetsactiviteiten georganiseerd. De dochters waren koeriers.

6

VOORMALIG GEMEENTEHUIS (HERESTRAAT 50 GRIJPSKERK)

Bij de ingang van het voormalig gemeentehuis vind je een herdenkingsplaquette met de namen van alle slachtoffers uit Grijpskerk.

7

DE JOODSE SYNAGOGE

Aan het einde van de Molenstraat, vroeger de Kreupelstaat, stond aan de rechterkant de Joodse synagoge (Sjoel). Alle Joden van Grijpskerk en omstreken gingen hiernaartoe. Hier staat nu een bungalow (het laatste huis).

8

WESTERHORNERWEG 1

Hier woonden Reinder Klaas van der Ploeg en Cornelis Johannes Schijf. Cornelis woonde bij de familie Van der Ploeg en was gedetacheerd bij de Waterpolitie. Reinder Klaas van der Ploeg en Cornelis Johannes Schijf werden op de vlucht voor de Duitse soldaten bij de woning doodgeschoten.

9

HALIFAX II HR 936 "JANE"

Hier staat een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan de bemanning van het neergestorte vliegtuig.

10 A

HEIRWEG 38 (OUDHEIDKAMER)

Herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan alle Joodse slachtoffers van Visvliet.

10 B

HEIRWEG 11

Pieter Radema groeide op in het huis aan de Heirweg nummer 11. Op 8 mei 1943 werd hij opgeroepen voor de Arbeits-einsatz. Pieter dook onder, maar werd verraden. Hij overleed op 30 januari 1945 in concentratiekamp Neuengamme. Hielke van der Wal groeide op, op de boerderij aan de Stationsweg 33. Hij was betrokken bij verzetswerk en overleefde de oorlog niet.

11

PIETERZIJLSTERWEG 2

Destijds heette deze boerderij De Nie en was van de familie De Vries. In april 1945 zat in Kamp Westerbork een groep van 116 vrouwelijke politieke gevangenen. De Duitsers besloten daarop de vrouwen onder strenge bewaking te evacueren. De tocht, die bekend zou komen te staan als de 'vrouwenmars', trok drie nachten lang door Drenthe richting Groningen. De vrouwen verbleven vervolgens in deze boerderij en werden hier bevrijd.

12

BRUG PIETERZIJL

Herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Arnold Stuuat, Jan en Klaas Reinder Wiersma en Sjoerd Kok
In het straatje rechts voor de brug, Diepswal, woonden deze 4 mannen.
Deze jongens weigerden te werken voor de Duitsers en doken onder. Ze werden verraden en overleefden de oorlog niet. Aan de Diepswal vind je een plaquette en een monument.

13

TRANSFORMATORHUISJE

Hier staat een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan alle slachtoffers uit Grijpskerk.

14

KERK NIEZIJL

Het monument bij de N.H. Kerk in Niezijl is opgericht ter nagedachtenis aan het Joodse gezin Gans dat tijdens de Tweede Wereldoorlog door de bezetter is gedeporteerd en om het leven is gebracht. Met het monument worden ook andere burgers herdacht die tijdens de bezetting door oorlogshandelingen zijn omgekomen. De namen van de omgekomen leden van het gezin Gans waren:

Abraham Salij Gans, David Gans, Elly Allegonda Philips-Gans, Henderina Gans-Gans en Rosette Gans-Gans.

15

HOOFDSTRAAT 57

Hier staat een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan familie Gans.

16

GRONINGERSTRAATWEG 25

Hier woonde Hendrik Renze Kalk. Hij was gemeentesecretaris van de gemeente Grijpskerk. Hendrik speelde informatie door aan de inlichtingendienst. Hij bracht verdedigingswerken in kaart en gaf dit door aan de Engelsen. Hendrik zou worden gearresteerd, maar werd achter zijn woning op de vlucht neergeschoten.

De volgende personen waren ook slachtoffers; de informatie over hen vind je op wkregister.nl/Grijpskerk

Jan Vos, Anne van der Zaag,
Hendrik Drogst en Bauke Johannes Ros

MOLEN DE KIEVIT

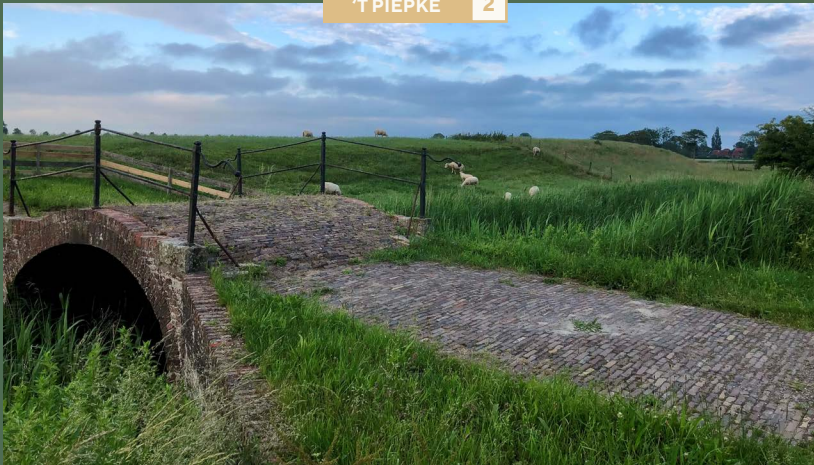
1

Met behulp van een afgebroken olie-molen uit Niezijl werd deze koren-molen in 1899 gebouwd als opvolger van een kleinere molen, waar in 1876 de bliksem insloeg. De molen was vroeger ook als pelmolen ingericht, maar bezit nu alleen nog een koppel maalstenen.

'T PIEPKE

2

't Piepke is een klein boogbruggetje dat gebouwd werd in 1802 door Klaas Jans de Waard. De brug werd gebouwd over een kleine waterverbinding tussen Munnekezijl en het gehucht 't Hoekje, achter de in 1425 aangelegde dijk.

NOORDERRIET

3

De Noorderriet is begin jaren negentig aangelegd om de gasopslag Grijpskerk minder zichtbaar te maken. Rondom de gasopslag fiets je op prachtig aangelegde paden en over houten bruggetjes. Door het natuurlijke beheer vind je hier veel verschillende plantensoorten, zoals de gevlekte orchis.

BLIK, TROMMEL EN OUDHEDEN MUSEUM

4

Hein en Tineke Nauta hadden 30 jaar een kruidenierswinkel in Niezijl. In die lange periode hebben ze alles op het gebied van blikken en trommels verzameld. Hun omvangrijke collectie is nu een museum.

Scan de QR-code voor de digitale routekaart. Hieronder staat de route stap-voor-stap beschreven. De blauwe bolletjes laten zien waar de herdenkingsplekken zijn.

- 1 Fiets door de Stationsstraat en sla de eerste weg linksaf, naar de de Algemene Begraafplaats. *Het oorlogsmonument bevindt zich op de Algemene Begraafplaats.* 🏠
- 2 Verlaat de begraafplaats, fiets langs het water en sla linksaf de Stationsstraat in. Na ongeveer 300 meter passeer je nummer 20 aan de rechterkant. *Hier woonde de Joodse familie Gans.* 🏠
- 3 Sla rechtsaf naar de Kastanjelaan en fiets langs nummer 13. *Hier woonden de verzetsstrijders Hindrik en Willem Gerrit van Dijk.* 🏠
- 4 Fiets de Kastanjelaan helemaal uit tot de Jonkerslaan en sla rechtsaf. Fiets langs nummer 25. *Hier woonde Hotze Pieter de Jong.* 🏠
- 5 Fiets door tot het kruispunt met de Herestraat. *Op de Hoek Jonkerslaan / Herestraat woonde de familie Van Weerden.* 🏠
- 6 Aan het eind van de Jonkerslaan sla je linksaf naar de Herestraat. *Bij de ingang van het voormalig gemeentehuis vind je een herdenkingsplaquette met de namen van alle slachtoffers uit Grijpskerk; Dirk Boonstra* 🏠 *woonde boven het gemeentehuis. Hou bij de N.H. Kerk rechts aan, fiets langs de kerk en sla vervolgens de Molenstraat in.*
- 7 Aan het einde van de Molenstraat, die vroeger Kreupelstraat heette, stond aan de rechterkant de Joodse synagoge.
- 8 Fiets het dorp uit, blijf op het linker fietspad langs de Friesestraatweg en sla na 200 meter linksaf de Westerhornerweg in. Volg 97 en fiets langs huisnummer 1. *Hier woonden Reinder Klaas van der Ploeg en Cornelis Johannes Schijf.* 🏠
- 9 Ga na ongeveer 2 kilometer de spoorwegovergang over. *Hier staat de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan een neergestort vliegtuig.* 🏠
- Sla bij 97 rechtsaf en volg 02 richting Visvliet.

→ VERBINDINGSROUTE NAAR:

Route 5

- Neem in Visvliet de tweede straat links, de Bartolesstraat. Volg 02 en sla aan het einde van de weg rechtsaf.
- 10 Fiets langs Heirweg 38 en 11. *Op de gevel van Heirweg 38 is een herdenkingsplaquette bevestigd en voor het pand liggen Stolpersteine.* 🏠 *Op het adres Heirweg 11 woonde Pieter Radema. Hielke van der Wal groeide op, op de boerderij aan de Stationsweg 33. Hij overleefde de oorlog niet.* 🏠
- 11 Volg 03 richting Pieterzijl en steek (voorzichtig) de Friesestraatweg over naar de Pieterzijlsterweg. Aan je rechterhand passeer je direct een boerderij. *Op deze boerderij werden 116 vrouwen opgevangen en bevrijd die tussen 11 en 14 april 1945 van Westerbork naar Grijpskerk moesten lopen.*
- 12 In Pieterzijl fiets je via de Brugstraat naar de brug. *Op de brugleuning is een herdenkingsplaquette aangebracht; iets verderop staat het oorlogsmonument.* 🏠
- Fiets een klein stukje terug naar de driesprong en sla bij 03 linksaf de Schoolstraat in. Deze gaat over in de Wester Waarddijk. Volg 97.
- 13 Sla na 1,5 kilometer bij de driesprong rechtsaf naar de Bosscherweg. Na 1 kilometer zie je aan de linkerkant het transformatorhuisje. *Bij het transformatorhuisje staat een herdenkingsplaquette.* 🏠
- Fiets terug naar de Wester Waarddijk. Aan het einde van de Bosscherweg ga je rechtsaf de Wester Waarddijk weer op en volg je 97 richting 't Hoekje.
- Ga bij de driesprong Wester Waarddijk – Ooster Waarddijk bij 97 naar de Ooster Waarddijk en volg 80.
- Bij de rotonde bij 't Hoekje ga je rechtdoor richting Kommerzijl 79.

Ga in Kommerzijl aan het einde van de weg rechts en nogmaals rechts de Tuinbouwstraat in. Ga na 200 meter rechtsaf en neem het fietspad naar de NAM-locatie. Volg 77 richting de Lageweg.

Aan het einde van het fietspad kom je op de Lageweg.

Sla linksaf richting Niezijl.

Sla aan het einde van de Lageweg rechtsaf richting Niezijl.

Sla in Niezijl linksaf naar de Hoofdstraat.

14 Na 150 meter zie je aan de rechterkant, tussen de woningen, het pad naar de N.H. Kerk. *Bij de kerk staat het oorlogsmonument.* 🏠

15 Fiets terug naar de Hoofdstraat en sla linksaf. Voor nr. 57 staat de herdenkingsplaquette van de familie Gans. 🏠 🏠

→ VERBINDINGSROUTE NAAR:

Route 1, 7 en 8

Fiets de Hoofdstraat door richting Grijpskerk. Blijf aan de rechterkant van de Groningerstraatweg.

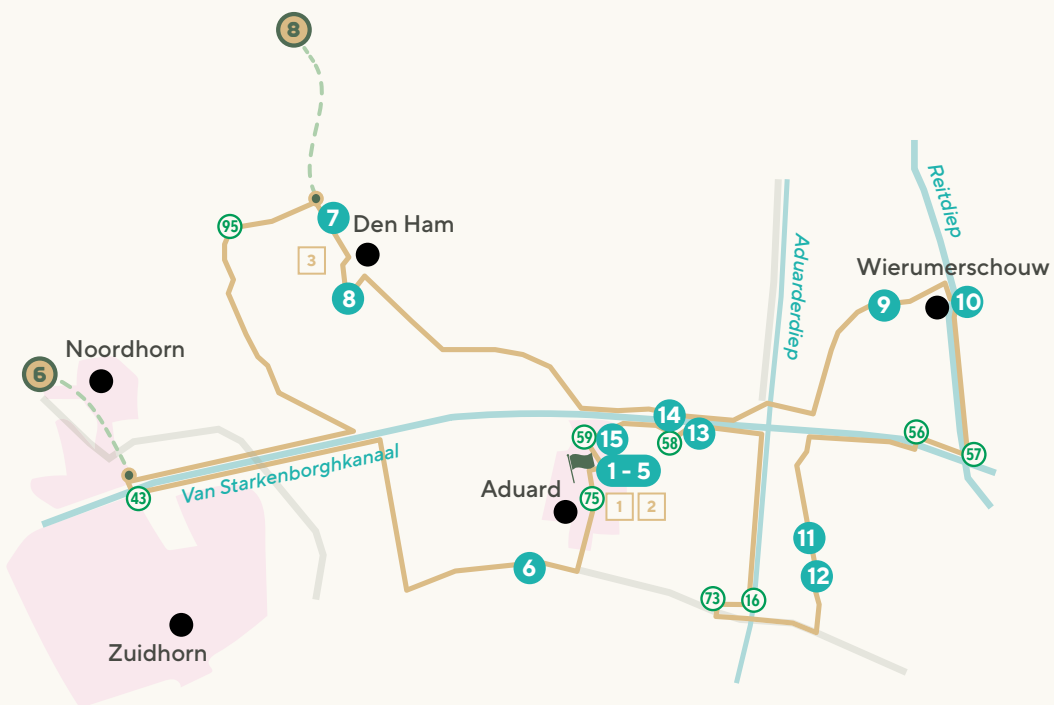
Ter hoogte van de eerste afslag naar Grijpskerk steek je (voorzichtig) de Groningerstraatweg (N355) over en sla je rechtsaf de Groningerstraatweg in.

16 Bijna aan het eind van de Groningerstraatweg passeer je nummer 25. *Hier woonde Hendrik Renze Kalk.* 🏠

Fiets door naar 75 .

- Vertrekpunt
- Fietsroute
- Afslag naar verbinderoute
- Verbinde route
- Herdenkingsplek
- Markante plek
- Fietsknooppunt

ADUARD

 VERTREK PUNT: Monument Burg. Seinenstraat - Kaakheem

28,1KM

Deze route langs Aduard en omstreken brengt je naar oorlogsmonumenten en verschillende plaatsen waar slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog woonden. Voor informatie over deze mensen, ga naar wkregister.nl. Onder het kopje 'op de kaart' kun je daar het dorp Aduard vinden. Ook kom je langs een aantal markante plekken.

Op de kaart hiernaast staan alle plekken aangegeven. Meer informatie over deze locaties staat op de volgende pagina's. Daarna volgt een stap-voor-stap beschrijving van de hele route.

ROUTE

HOFSTRAAT ADUARD

1

OORLOGSMONUMENT ADUARD

Dit monument is opgericht ter nagedachtenis aan 18 burgers die tijdens de bezettingsjaren door oorlogshandelingen zijn omgekomen. Op het monument links is een plaquette aangebracht.

2

VOORMALIG GEMEENTEHUIS

Burgemeester Van Barneveld was geen krachtig bestuurder, maar wel betrouwbaar. Hij liet illegale activiteiten toe of had er geen weet van. Zo kon het personeel van de gemeente hun gang gaan. Ambtenaar J.H. Boerma had de leiding. Hij was tegen de Duitsers en durfde alles. Boerma begreep dat het beheer over de gegevens van de inwoners van Aduard zeer belangrijk was en dat dit niet in de handen van de Duitsers moest komen. Hij zorgde voor valse persoonsbewijzen en toen alles op de bon ging, regelde hij dat er valse bonnen kwamen. Door toedoen van Boerma en zijn medestanders in het verzet groeide het aantal onder-

duikers in Aduard tot enkele honderden. Boerma heeft er ook voor gezorgd dat een Engelse piloot, die was neergestort bij Wierumerschouw, een vals persoonsbewijs kreeg en hiermee ontsnapte naar Engeland. In Februari 1944 kwamen twee mensen uit het verzet om het leven. De Duitsers vonden tussen de papieren de naam van Boerma. Hij kwam hier op tijd achter en dook samen met zijn gezin de rest van de oorlog onder in Zuid-Drenthe. Burgemeester Van Barneveld werd gearresteerd, maar al snel kwamen de Duitsers erachter dat hij niets van de activiteiten van Boerma wist. Hij werd weer vrijgelaten, maar mocht geen burgemeester meer zijn.

3

BURG. SEINENSTRAAT 18

Hier woonde de familie Cohen. Schuin tegenover huisnummer 18 (aan het begin van Paardewas) staat de plaquette is ter nagedachtenis aan Aaltje en Aron Cohen.

4

HEEREWEG 38

Op de woning hangt een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Jacob en Sippora van Dam.

5

HEEREWEG 24

Voor de woning staat een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Andries en Judith van Dam.

6

FRIESESTRAATWEG 13

Aan het fietspad tegenover de ingang van het hotel staat de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Jan Koorenhof.

7

SIETSE VELDSTRAWEG 82

Op de woning hangt de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Sietse Veldstra.

8

KERK VAN DEN HAM

Voor het hek vind je de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Ekke van der Net. Zijn graf bevindt zich op het kerkhof (direct rechts en na 50 meter links van het schelpenpad).

9

WIERUMERSCHOUWSTERWEG 4

Op de schuur hangt een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Nanne Luikinga.

10

REITDIEP

Aan de overkant van de Wierumerschouwsterbrug staat aan het Reitdiep een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Katharina Boontjes.

11

GAAIKEMADIJK 1

Op de schuur hangt een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Albert Harkema en Melle Frankes.

12

GAAIKEMADIJK 2

Aan het begin van de toegangsweg staat de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Klaas Roelof Wigboldus, Evert Harm Wolters en Hilko Berrelkamp.

13

LOSHAVEN

Vlak voor de afslag staat de herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Harm Drost.

14

ELIE ARON COHENBRUG

Voor de brug hangt een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Elie Aron Cohen.

15

BEGRAAFPLAATS

Op het hek hangt een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Jochem Kazemier. Zijn graf is hier vlakbij: eerste schelpenpad rechts, na 25 meter.

VERZETSMONUMENT BAKKEVEEN, NIJE DRIJTSE WEI ALLARDSOOG

Op maandag 9 april 1945 werden tien gevangenen uit het Huis van Bewaring in Groningen gehaald en in een vrachtauto geladen die met zeildoek werd afgedekt. Vijf leden van de Sicherheitsdienst reden mee. Een van de gevangenen, de commandant van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten uit Leek Harmanus Pieter Schuringa, zag om drie uur 's nachts een kans om uit de vrachtauto te springen en te ontkomen. Op een zand-

weg bleef de vrachtauto steken. Ook met een aantal paarden was hij niet van zijn plaats te krijgen. In de loop van de ochtend werd de vrachtauto met behulp van een grote vrachtwagen weggesleept. Op 10 april werd Hendrik Nicolaas Werkman aan deze groep toegevoegd. De beide vrachtauto's reden naar de plaats van de executie. Op de Nije Drintsewei tussen Bakkeveen en Allardsoog werden de tien gevangenen doodgeschoten, waaronder Jochem Kazemier.

ABDIJKERK 1

In Aduard zijn nog verschillende huizen te vinden die met kloostermoppen van het oude klooster zijn gebouwd. De Abdijskerk is de voormalige ziekenzaal van het klooster, het oudste medische monument van Nederland en is het enige bouwwerk van het kloostercomplex dat bewaard is gebleven.

KLOOSTERMUSEUM SINT BERNARDUSHOF 2

In een van de oudste huizen van Aduard (uit ca. 1600) is het kleine en sfeervolle museum Sint Bernardushof gevestigd. In het museum wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van de cisterciënzer Sint Bernardusabdij te 'Adduwert', die tussen de 12e en de 16e eeuw in heel Europa bekend was.

PILOERSEMABORG 3

De Piloersema- of Hamsterborg bij Den Ham uit 1633, is een uniek monument. Het oude huis heeft door de eeuwen heen zijn voorname karakter behouden. Royaal gesitueerd achter een brede gracht en verscholen tussen boomrijke singels, rijst de borg op uit het vlakke land achter Den Ham.

Scan de QR-code voor de digitale routekaart. Hieronder staat de route stap-voor-stap beschreven. De blauwe bolletjes laten zien waar de herdenkingsplekken zijn.

- 1 **Vertrek vanaf het monument en fiets in de richting van de Friesestraatweg. De Abdijkerk is aan de linkerkant.**
- 2 *Aan het begin van Paardewas vind je een herdenkingsplaquette ter nagedachtenis aan Aaltje en Aron Cohen,. Daar schuin tegenover woonde de familie Cohen op Burg. Seinenstraat nummer 18.*
- 3 **Na ruim 100 meter zie je rechts op nummer 5 het voormalige gemeentehuis van Aduard. Hier werden valse persoonsbewijzen en voedselbonnen vervaardigd.**
- De Burg. Seinenstraat gaat over in de Heereweg bij **75**.
- Volg **53**.
- 4 *Aan de gevel van huisnummer 38 op de Heereweg vind je een herdenkingsplaquette voor Jacob en Sippora van Dam.*
- 5 *Na 150 meter staat bij nummer 24 een herdenkingsplaquette voor Andries en Judith van Dam.*
- Steek de Friesestraatweg over en volg **53** verder.
- 6 **Na de kruising met de Langeweesterweg zie je links Hotel Restaurant Aduard. Aan het fietspad, voor het restaurant vind je een herdenkingsplaquette voor Jan Koorenhof.**
- Bij de Hogeweg sla je rechtsaf en steek je de Friesestraatweg (voorzichtig) over naar de Spanjaardsdijk zuid.
- Sla aan het einde van de weg linksaf en fiets langs het Van Starkenborghkanaal.
- Ga aan het einde van het fietspad rechtsaf.
- **VERBINDINGSROUTE NAAR:**
Route 1 en 6
- Sla na de brug rechtsaf, naar de noordelijke kant van het kanaal.
- Na 1,5 kilometer hou je links aan, ga dus niet het fietspad op en fiets verder op de Spanjaardsdijk Noord.

- De Spanjaardsdijk Noord gaat over in de Oude Dijk.
- Sla bij **95** rechtsaf. Volg **61**. Links zie je de Piloersemaaborg.
- Sla op de T-splitsing rechtsaf naar **61**.
- Ga aan het einde van de weg rechtsaf richting Den Ham, op de Sietse Veldstraweg.

→ **VERBINDINGSROUTE NAAR:**
Route 8

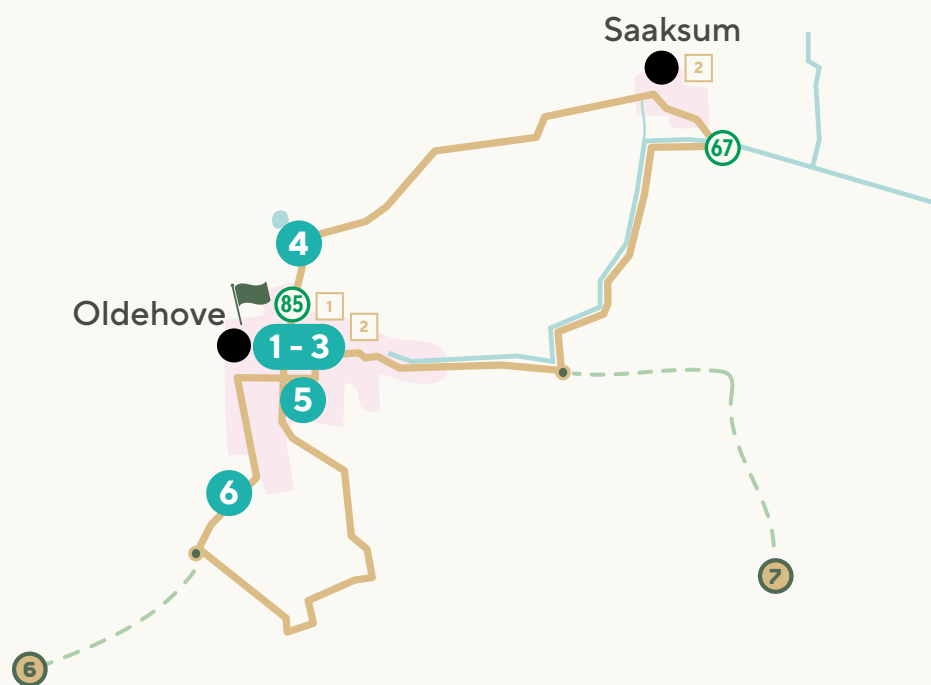
- 7 *Aan de gevel van nummer 82 is een herdenkingsplaquette voor Sietse Veldstra bevestigd.*
- Neem de eerste weg rechts, naar de Dominee Koppiusweg.
- 8 *Aan het einde van de Dominee Koppiusweg staat bij de ingang van het kerkhof een herdenkingsplaquette voor Ekke van der Net en op het kerkhof (eerste schelpenpad rechts) vind je zijn graf.*
- Fiets terug over de Dominee Koppiusweg en sla na 100 meter rechtsaf. Links zie je de ijsbaan van Den Ham.
- Sla aan het einde van het pad rechtsaf en fiets verder over het fietspad langs de Sietse Veldstraweg.
- De Sietse Veldstraweg gaat bij het kanaal over in de Evert Harm Woltersweg.
- Sla voor de brug bij **58** linksaf en volg **56**. Je fietst over de Steentilbrug.
- Neem de eerste afslag links naar de Oostumerweg. De Oostumerweg gaat over in de Wierumerschouwsterweg.
- 9 *Aan de gevel van huisnummer 4 is een herdenkingsplaquette voor Nanne Luikinga bevestigd.*
- De Wierumerschouwsterweg gaat over in de Scholleweg.
- 10 **Fiets over de Wierumerschouwsterbrug en sla linksaf. Direct links zie je een herdenkingsplaquette voor Katharina Boontjes.**
- Keer om en vervolg je weg over het fietspad langs het Reitdiep.
- Ga bij **57** rechtsaf over de Platvoetbrug en volg **56**.
- 11 **Ga over de Dorkwerderbrug rechtsaf naar de Gaaikemadijk. Op de achtergevel van de boerderij op nummer 1 vind je een herdenkingsplaquette voor Albert Harkema en Melle Frankes.**

- 12 Fiets door, links zie je bij de toegangsweg naar de boerderij op nummer 2 een herdenkingsplaquette voor Klaas Roelof Wigboldus, Evert Harm Wolters en Hilko Berrelkamp. ◆
- Ga aan het einde van de weg rechts en fiets verder langs de Friesestraatweg.
- Steek de brug over het Aduarderdiep over.
- Ga rechtsaf het fietspad op, bij paal 57.
- Sla bij 16 linksaf en houd vervolgens rechts aan.
- Volg 58 en fiets over het fietspad langs het Aduarderdiep.
- 13 Vlak voor de Ioshaven staat een herdenkingsplaquette voor Harm Drost. ◆
- 14 Sla voor de brug over het Van Starckenborghkanaal linksaf richting Aduard. Op de brugleuningen vind je herdenkingsplaquettes voor Elie Aron Cohen. ◆
- Vervolg je weg over de Albert Harkemaweg.
- 15 Neem de tweede afslag links naar de Kloosterstraat en vervolgens de derde afslag links naar de begraafplaats. Het graf van Jochem Kazemier vind je: eerste schelpenpad rechts, na 25 meter. Op het hek naar de begraafplaats vind je een herdenkingsplaquette voor hem. ◆ +
- Ga vanaf de begraafplaats links en direct weer rechts naar de Abdijstraat.
- Aan het einde van de Abdijstraat ben je terug bij het monument.

VOORMALIGE BURGEMEESTERSWONING

- Vertrekpunt
- Fietsroute
- Afslag naar verbindingroute
- Verbindingsroute
- Herdenkingsplek
- Fietsknooppunt
- Markante plek

OLDEHOVE

 VERTREKPUNT: Oorlogsmonument, Kerkpad Oldehove

8,7KM

Deze route langs Oldehove en omstreken brengt je naar oorlogsmonumenten en verschillende plaatsen waar slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog woonden. Voor informatie over deze mensen, ga naar wkregister.nl. Onder het kopje 'op de kaart' kun je daar het dorp Oldehove vinden. Ook kom je langs een aantal markante plekken.

Op de kaart hiernaast staan alle plekken aangegeven. Meer informatie over deze locaties staat op de volgende pagina's. Daarna volgt een stap-voor-stap beschrijving van de hele route.

ROUTE

8

VOORMALIG GEMEENTEHUIS

1

OORLOGSMONUMENT

Dit monument is gemaakt door Gosse Dam en ontworpen door Gerard Jan Dam. De namen van de 4 oorlogsslachtoffers worden hierop herdacht. Deze hebben allemaal een link met Oldehove. Het monument heeft 4 gaten, 4 lege plekken, ter nagedachtenis aan de 4 slachtoffers. De Amerikaan Alva M. Woodall wordt niet genoemd op het monument. De reden hiervan is onbekend.

2

T.P. OOSTERHOFFSTRAAT 1

Op dit voormalige gemeentehuis hangt een herdenkingsplaqueette ter nagedachtenis aan Erik Berding, een verzetsstrijder.

3

T.P. OOSTERHOFFSTRAAT 6

Op de woning hangt een herdenkingsplaqueette ter nagedachtenis aan Tonnis Pieter Oosterhoff.

4

DIJKGAT

Voor het dijkgat staat een herdenkingsplaqueette ter nagedachtenis aan Alva M. Woodall.

5

KRUIISING

HOFMASTRAAT / BEATRIXSTRAAT

Op de hoek vind je een herdenkingsplaqueette ter nagedachtenis aan Johannes Westra.

6

BEGRAAFPLAATS

Op het hek hangt een herdenkingsplaqueette ter nagedachtenis aan Johannes Westra en Tiete Lodewijk Wijdeveld.

KERK VAN SAAKSUM

LIUDGERKERK OLDEHOVE

1

Oorspronkelijk komt de kerk van Oldehove uit de 13e eeuw, maar de toren werd pas in de 15e eeuw gebouwd. De kerk werd grondig verbouwd in 1664. Hierbij werden stenen gebruikt van het klooster in Aduard. Boven de zuidelijke toreningang staat geschreven: 'Dit is de poorte des hemels'. In de kerk zijn diverse sporen zijn te vinden van de families Ewsum, De Mepsche en Ripperda.

MOLEN 'DE LEEUW'

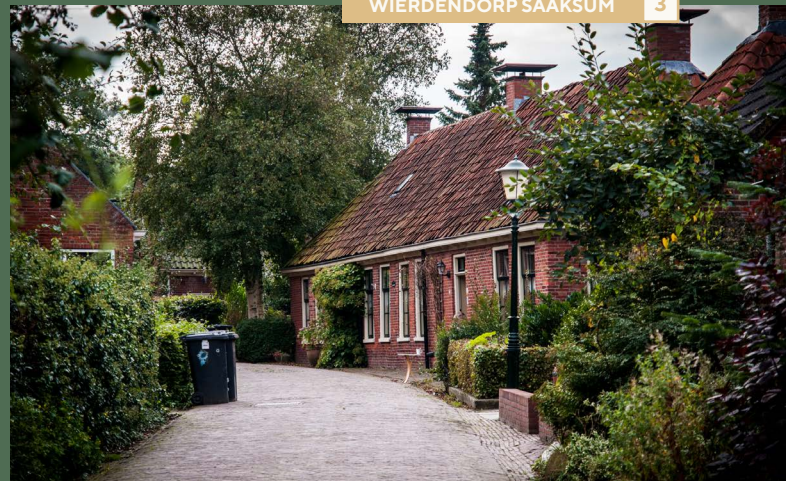
2

De Leeuw is een koren- en pelmolen en werd gebouwd in 1855. In de molen is tegenwoordig een kleine buurtsuper gevestigd en voor de molen vindt u een rustpunt. Naast deze molen kent Oldehove nog een molen namelijk de Aeolus.

WIERDENDORP SAAKSUM

3

Saaksum is een klein dorpje dat is gelegen in het Humsterland. De wierde, met daarop de hervormde kerk uit de 12e eeuw, ligt aan de rand van het dorpje. Vanaf de kerk loopt een kerkepad naar het centrum, dat geheel ligt langs een rondlopende weg. Saaksum is aangewezen als beschermd dorpsgezicht en de hervormde kerk is een rijksmonument.

Scan de QR-code voor de digitale routekaart. Hieronder staat de route stap-voor-stap beschreven. De blauwe bolletjes laten zien waar de herdenkingsplekken zijn.

- 1 Vertrek vanaf het monument aan het Kerkpad.
- 2 Je fietst naar de T.P. Oosterhoffstraat 1, het voormalige gemeentehuis.
Hier vind je een herdenkingsplaquette voor Erik Berding.
- 3 Fiets langs T.P. Oosterhoffstraat 6. Hier hangt een herdenkingsplaquette voor Tonnis Pieter Oosterhoff.
- Fiets in oostelijke richting naar de Molenstraat en sla linksaf naar de Molenstraat.
- Sla aan het einde van de Molenstraat linksaf en ga direct weer rechts naar de Englumerweg.
- 4 Op de splitsing bij het dijkgat staat een herdenkingsplaquette voor Alva M. Woodall . **Let op: het is niet toegestaan om door het dijkgat naar het Reitdiep te fietsen.**
- Fiets door richting Saaksum.
- In Saaksum gaat de Englumerweg over in de Eiso Jargesstraat. Sla op de splitsing met de Noorderstraat rechtsaf en blijf fietsen op de Eiso Jargesstraat.
- Sla op de splitsing rechtsaf naar de Roodehaansterweg (N983).
- Sla linksaf als je meer wilt weten over het dorp Saaksum. Op een informatiebord aan de N983, ter hoogte van de kerk, staat onder andere dat in Saaksum een borg heeft gestaan.
- Sla na de brug rechtsaf en ga het fietspad op.
- Steek aan het einde van het fietspad de Bovenilsterweg (N982) over en sla op het fietspad rechtsaf.
- VERBINDINGSROUTE NAAR:
Route 7
- De Bovenilsterweg gaat over in Schipvaart.
- Neem de 2e afslag links en blijf fietsen op Schipvaart.

- Neem de tweede afslag links naar de Julianastraat.
- Neem de eerste afslag rechts naar de Julianastraat.
- De Julianastraat gaat over in de Hofmastraat.
- 5 Bij de tweede kruising tussen de Hofmastraat en de Beatrixstraat vind je een herdenkingsplaquette voor Johannes Westra.
- Fiets rechtdoor.
- Sla op de tweede kruising linksaf, naar de Buitensingel.
- De Buitensingel gaat over in de Niehoofsterweg.
- 6 Je fietst langs de begraafplaats. Op het hek bij de ingang vind je een herdenkingsplaquette voor Johannes Westra en Tiete Lodewijk Wijdeveld.
- Vervolg de route tot de splitsing en sla linksaf naar de Noordhornerweg.

→ VERBINDINGSROUTE NAAR:

Route 6

- Sla de eerste weg linksaf naar Selwerd (dit is een Sintelpad).
- Sla linksaf naar het fietspad.
- Sla aan het einde van het fietspad rechtsaf, naar het fietspad Selwerd. Dit gaat over in de Selwerderlaan.
- Neem de eerste afslag naar rechts, naar de Wilhelminastraat.
- De Wilhelminastraat gaat over in de T.P. Oosterhoffstraat.
- Je bent weer terug bij het monument.

Er zijn 8 interessante routes uitgezet langs zoveel mogelijk herdenkingsplekken in het Westerkwartier. De fietsroutes zijn met verbindingsroutes aan elkaar gekoppeld. Daardoor is het mogelijk meerdere fietsroutes te combineren. De beginpunten van de verbindingsroutes staan aangegeven op de plattegronden en routebeschrijvingen van de afzonderlijke routes. In dit hoofdstuk kun je de stap-voor-stap routebeschrijvingen van de verbindingsroutes lezen.

1 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 1 Zuidhorn

- Bij huisnummer 34 aan de Dorpsstraat van route 1 sla je linksaf naar de Pasop.
- Na ongeveer 3 kilometer maakt de weg een bocht naar rechts en gaat deze over in de Noorderweg.
- Blijf deze weg volgen en volg vanaf de splitsing met de Noorderweg route 2.

2 → NAAR: Route 2 Leek-Tolbert-Zevenhuizen

1 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 1 Zuidhorn

- Bij de kruising met de Provinciale weg op route 1 sla je linksaf.
- De provinciale weg gaat over in de Millinghaweg.
- Blijf deze volgen. De weg gaat over in de Aldringastraat.
- In de bocht tegenover de kerk bent je bij de start van route 5.

5 → NAAR: Route 5 Niekerk-Grootegast

1 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 1 Zuidhorn

- Bij de Riek Sennemabrug over het Van Starckenborghkanaal van route 1 zijn plaquettes aangebracht.
- Keer niet om op de brug, maar ga rechtdoor en volg de Rijksstraatweg.
- De Rijksstraatweg gaat over in de Langestraat.
- Sla op de T-splitsing linksaf en blijf de Langestraat volgen.
- Volg bij de bocht naar links het fietspad langs de Rijksstraatweg.
- Ga na 3 kilometer bij het einde van het fietspad rechtdoor.
- Je fietst nu in de Hoofdstaat van Niezijl.
- Blijf de Hoofdstaat volgen en vanaf nummer 57 volg je route 6.

6 → NAAR: Route 6 Grijpskerk

1 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 1 Zuidhorn

- Bij de Riek Sennemabrug over het Van Starckenborghkanaal van route 1 zijn plaquettes aangebracht.
- Ga over de brug direct rechtsaf en volg route 7.

7 → NAAR: Route 7 Aduard

2 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 2 Leek-Zevenhuizen

- Bij de splitsing met de Noorderweg op route 2 ga je rechts.
- De weg gaat met een bocht naar links en gaat over in de Pasop.
- Blijf de weg volgen tot de T-splitsing en sla linksaf.
- Je fietst nu op de Fanerweg.
- Volg route 1 vanaf de splitsing met de Millinghaweg.

1 → NAAR: Route 1 Zuidhorn

2 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 2 Leek-Zevenhuizen

- Ga bij 9 rechtdoor en blijf de Oudeweg volgen.
- Steek de Zuiderhoekseweg (voorzichtig) over en ga rechtdoor op de Oudeweg. De Oudeweg gaat over in Malijksepad.
- Ga na het bruggetje rechtdoor en blijf het pad volgen.
- Steek de Klinkerweg over en blijf rechtdoor gaan.
- Ga op de kruising met de Alberdaweg rechtsaf en volg route 4.

4 → NAAR: Route 4 Marum-Noordwijk

2 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 2 Leek-Zevenhuizen

- Sla bij de kruising met de Mensumaweg, 29 en 30, rechtsaf.
- Blijf de Mensumaweg volgen tot de T-splitsing en sla linksaf.
- Je fietst nu op de Eekebuursterweg. Volg route 5.

5 → NAAR: Route 5 Niekerk-Grootegast

4 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 4 Marum-Noordwijk

- Ga op de kruising met de Alberdaweg rechtdoor en volg het Malijkse Pad. Steek de Klinkerweg over en ga rechtdoor.
- Ga na het bruggetje rechtdoor en blijf het pad volgen. Malijksepad gaat over in de Oudeweg.
- Steek de Zuiderhoekseweg (voorzichtig) over en ga rechtdoor op de Oudeweg.
- Na ongeveer 400 kom je bij 9 aan. Je staat nu voor de Coendersborg. Sla hier rechtsaf en vervolg je weg richting 2.
- Volg route 2.

2 → NAAR: Route 2 Leek-Zevenhuizen

4 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 4 Marum-Noordwijk

- Ga op de viersprong van route 4 rechtsaf en volg het fietspad langs de Provincialeweg.
- Neem na ongeveer 800 meter de tweede weg linksaf in Doezum (de Perastraat).
- Volg route 5.

5 → NAAR: Route 5 Niekerk-Grootegast

5 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 5 Niekerk-Grootegast

- Ga vanaf de start bij route 5 rechtsaf en fiets over de N980 Aldringastraat/Bloemersmastraat.
- De weg maakt een bocht naar rechts en gaat over in de Millinghaweg.
- Steek buiten Niekerk de N980 over en fiets verder over het fietspad langs de N980.
- Sla aan het einde van het fietspad linksaf; je fietst nu weer op de Millinghaweg.
- Volg route 1.

1 → NAAR: Route 1 Zuidhorn

5 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 5 Niekerk-Grootegast

- Na 35 op route 5 sla je bij huisnummer 20 linksaf. Fiets naar 24 en vervolgens naar 29 en sla linksaf.
- Blijf de Mensumaweg volgen tot de kruising met de Noorderweg en sla rechtsaf.
- Route 2 vanaf hier volgen.

2 → NAAR: Route 2 Leek-Zevenhuizen

VERBINDINGSROUTES

5 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 5 Niekerk-Grootegast

- Ga bij de afslag naar de Renkemastraat van route 5 rechtdoor en blijf het fietspad langs de Provincialeweg volgen.
- Blijf dit fietspad 4 kilometer volgen, tot je bij de kruising komt bij de kerk van Noordwijk. Volg vanaf hier route 4.

4 → NAAR: Route 4 Marum-Noordwijk

5 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 5 Niekerk-Grootegast

- Vanaf 41 op route 5: als je bij 94a gekomen bent, sla je linksaf, de Stationsweg op.
- Steek het Van Starckenborghkanaal over richting 97.
- Vanaf 97 kan je route 6 volgen.

6 → NAAR: Route 6 Grijpskerk

6 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 6 Grijpskerk

- Bij de kerk fiets je terug naar de Hoofdstraat en sla je rechtsaf.
- Fiets richting Zuidhorn. Sla na ongeveer 75 meter slaat linksaf. Je verlaat de Hoofdstraat en komt op het fietspad links van de Rijksstraatweg (N355).
- Sla na ongeveer 3 kilometer linksaf, je fietst dan op de Langestraat.
- Bij 45 sla je rechtsaf. Blijf rechtdoor fietsen op de Langestraat.
- De Langestraat gaat over in de Rijksstraatweg.
- Fiets rechtdoor over de Riek Sennemabrug over het Van Starckenborghkanaal. Aan de brugleuningen zijn plaquettes aangebracht.
- Volg route 1.

1 → NAAR: Route 1 Zuidhorn

6 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 6 Grijpskerk

- Sla bij 97 linksaf en fiets richting 94. Hierbij steek je het Van Starckenborghkanaal over.
- Aangekomen bij 94 sla je linksaf. Blijf de weg volgen. Bij 94 gaat de Stationsweg over in de Abel Tasmanweg.
- Volg route 5.

5 → NAAR: Route 5 Niekerk-Grootegast

6 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 6 Grijpskerk

- Fietst terug naar de Hoofdstraat en sla rechtsaf.
- Je fietst richting Zuidhorn.
- Sla na ongeveer 75 meter linksaf. Je verlaat dan de Hoofdstraat en komt op het fietspad links van de Rijksstraatweg (N355).
- Wanneer je bijna 3 kilometer hebt gefietst sla je linksaf. Je fietst dan op de Langestraat.
- Bij 45 sla je rechtsaf. Blijf rechtdoor fietsen op de Langestraat.
- De Langestraat gaat over in de Rijksstraatweg. Sla voor de Riek Sennemabrug over het Van Starckenborghkanaal linksaf.
- Je fietst nu op Van Starckenborghkanaal Noordzijde en kunt route 7 verder volgen.

7 → NAAR: Route 7 Aduard

VERBINDINGSROUTES

6 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 6 Grijpskerk

- Je komt Kommerzijl binnen bij 79. Sla linksaf de Pamaweg op.
- De Pamaweg gaat over in de Gaaikemaweg.
- Sla de eerste weg rechtsaf naar de Rikkerdaweg.
- Fiets door Niehove. De weg gaat bij 82 over in de Niehoofsterweg.
- Sla de eerste weg rechtsaf naar de Noordhornerweg en volg route 8.

8 → NAAR: Route 8 Oldehove

7 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 7 Aduard

- Op de Riek Sennemabrug over het Van Starckenborghkanaal zijn plaquettes zijn aangebracht op de brugleuningen.
- Vanaf de brug keer je om en volg je route 1.

1 → NAAR: Route 1 Zuidhorn

7 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 7 Aduard

- Bij de kruising ga je over de brug rechtdoor en volg je de Rijksstraatweg.
- De Rijksstraatweg gaat over in de Langestraat.
- Ga op de T-splitsing linksaf en blijf de Langestraat volgen.
- Volg bij de bocht naar links het fietspad rechts langs de Rijksstraatweg.
- Na 3 kilometer ga je bij het einde van het fietspad rechtdoor.
- Je fietst nu in de Hoofdstaat van Niezijl.
- Blijf de Hoofdstaat volgen en volg route 6.

6 → NAAR: Route 6 Grijpskerk

7 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 7 Aduard

- Sla aan het einde van de weg linksaf, naar de Sietse Veldstraweg.
- Deze weg gaat over in de Barnwerderweg.
- Vervolg de weg totdat je linksaf kunt slaan op de Boventilsterweg.
- De Boventilsterweg gaat over in Schipvaart. Volg route 8.

8 → NAAR: Route 8 Oldehove

8 → VERBINDINGSROUTE VAN: Route 8 Oldehove

- Ga op de splitsing rechtdoor en blijf de Niehoofsterweg volgen.
- Fiets door Niehove. De weg gaat over in de Rikkerdaweg.
- Sla aan het einde van de weg linksaf en volg de Gaaikemaweg.
- In Kommerzijl maakt de weg een bocht naar links en fiets je op de Dorpstraat.
- Ga direct de eerste weg rechts de Tuinbouwstraat in en volg route 6.

6 → NAAR: Route 6 Grijpskerk

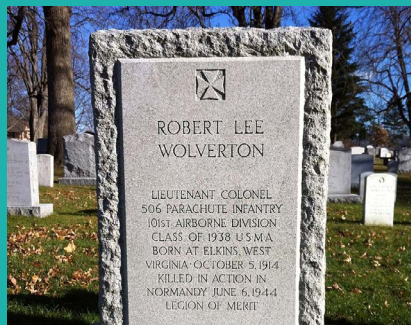
→ VERBINDINGSROUTE VAN: Route 8 Oldehove

- Steek bij het einde van het fietspad de Boventilsterweg (N982) over en sla op het fietspad linksaf.
- Sla aan het einde van het fietspad rechtsaf en volg de Boventilsterweg tot het einde.
- Sla op het fietspad rechtsaf en volg het fietspad langs de Barnwerderweg.
- Deze weg gaat over in de Sietse Veldstraweg.
- Volg Route 7.

7 → NAAR: Route 7 Aduard

"GOD ALMIGHTY,
IN A FEW SHORT HOURS WE WILL BE IN BATTLE WITH THE ENEMY.
WE DO NOT JOIN BATTLE AFRAID.
WE DO NOT ASK FAVORS OR INDULGENCE BUT ASK THAT,
IF YOU WILL,
USE US AS YOUR INSTRUMENT FOR THE RIGHT
AND AN AID IN RETURNING PEACE TO THE WORLD.
WE DO NOT KNOW OR SEEK WHAT OUR FATE WILL BE.
WE ASK ONLY THIS,
THAT IF DIE WE MUST, THAT DIE AS MEN WOULD DIE,
WITHOUT COMPLAINING, WITHOUT PLEADING AND SAFE
IN THE FEELING THAT WE HAVE DONE OUR BEST
FOR WHAT WE BELIEVED WAS RIGHT.
OH LORD,
PROTECT OUR LOVED ONES
AND BE NEAR US IN THE FIRE AHEAD
AND WITH US NOW AS WE PRAY TO YOU."

Gebied van Lt. Colonel Robert Lee 'Bull' Wolverton, 506th Parachute
Infantry Regiment, 101st Airborne vlak voor de landing op de stranden van
Normandië, 6 juni 1944

COLOFON

Ontwerp MAKI

Tekst Werkgroep fietsrouteboekje 4 mei comité, Marketing
Groningen, gemeente Westerkwartier.

Fotografie Ronald Zijlstra en gemeente Westerkwartier

Verantwoording Alle gegevens zijn met grote zorgvuldigheid
verzameld en verwerkt. Gemeente Westerkwartier kan niet
aansprakelijk gesteld worden voor eventuele onjuistheden.

Tweede druk, 2025

ER GAAT NIETS BOVEN

WESTERKWARTIER